Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2021. gada 29. aprīlī[1]

Lieta C-3/20

LR Ģenerālprokuratūras Kriminmāltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļa
pret
AB,
CE un
SIA "MM investīcijas"

(Rīgas rajona tiesas (Latvija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 343. pants – Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūti – 39. pants – Protokols par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā – 22. panta pirmā daļa – Eiropas Centrālās bankas lēmējinstances loceklis – Dalībvalsts centrālās bankas vadītājs – 11. panta a) punkts – Imunitāte pret tiesvedību – Spēkā esamība pēc amata pienākumu pildīšanas beigām – Savienības darbinieku darbības, kas ir veiktas, pildot amata pienākumus – Funkcionālā imunitāte – LESD 130. pants – ECB, ECBS un dalībvalstu centrālo banku neatkarība – 18. pants – Savstarpēja sadarbība – LES 4. panta 3. punkts – Lojālas sadarbības princips – 17. pants – Imunitātes atcelšana, ko veic ECB – Savienības intereses – Imunitāte pret tiesvedību tiesā – Imunitāte pret valsts varas piespiedu pasākumiem

I. Ievads

1. Vai attiecībā uz valsts centrālās bankas vadītāju, kurš ir arī ECB Padomes loceklis, dalībvalsts līmenī var tikt veikta kriminālvajāšana, vai arī tas ir pretrunā Savienības tiesībās paredzētai imunitātei? Šis jautājums ir uzdots šajā prejudiciāla nolēmuma tiesvedībā, kuras pamatā ir kriminālprocess, kas Latvijā tiek īstenots pret bijušo Latvijas bankas prezidentu saistībā ar kukuļņemšanu un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, kura ir saistīta ar vienu no Latvijas bankām skarošu banku uzraudzības procesu.

2. Saskaņā ar Protokola (Nr. 7) par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā (turpmāk tekstā – "Protokols par privilēģijām un imunitāti Savienībā")[2] 11. panta a) punktu Savienības ierēdņiem un pārējiem darbiniekiem visās dalībvalstīs ir imunitāte pret tiesvedību saistībā ar darbībām, ko viņi veikuši, pildot amata pienākumus. Šī lieta sniedz Tiesai iespēju noteikt šīs imunitātes tvērumu.

1 Oriģinālvaloda – vācu.

2 OV 2016, C 202, 266. lpp.

3. Šīs lietas pirmā īpatnība ir tā, ka dalībvalstu centrālo banku vadītāji gan ir valsts amatpersonas, tomēr vienlaikus viņi kā ECB Padomes locekļi Eiropas Centrālo banku sistēmā (ECBS) nosaka eurozonas monetāro politiku un kopš banku savienības izveidošanas, pildot šīs funkcijas, veic arī prudenciālās uzraudzības uzdevumus saskaņā ar VUM regulu [3]. Lai noskaidrotu, vai apsūdzētajam centrālās bankas vadītājam ir piemērojama protokolā paredzētā imunitāte, ir nepieciešams skaidri savstarpēji norobežot šīs dažādās funkcijas.

4. Otrkārt, ir jānosaka, kāda loma saistībā ar kriminālvajāšanas pasākumu pieļaujamību attiecībā uz tādu bijušo centrālās bankas vadītāju kā apsūdzētais pamatlietā ir apstāklim, ka saskaņā ar LESD 130. pantu ECB, valstu centrālās bankas un to lēmējinstanču locekļi savus pienākumus pilda pilnīgi neatkarīgi. Visbeidzot, šajā lietā līdz ar to ir jāatrod taisnīgs līdzsvars starp dalībvalstu interesi veikt kriminālvajāšanu un Savienības interesi nodrošināt savu iestāžu spēju pildīt savus uzdevumus.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

1. Līgums par Eiropas Savienības darbību (LESD)

5. ECBS vadība ir reglamentēta LESD 129. panta 1. punktā:

“ECBS pārvalda Eiropas Centrālās bankas lēmējinstances, tās ir Padome un Valde.”

6. LESD 130. pantā ir reglamentēta ECB, ECBS un dalībvalstu centrālo banku neatkarība:

“Ne Eiropas Centrālā banka, ne kādas valsts centrālā banka, ne arī kāds to lēmējinstanču loceklis, īstenojot pilnvaras un veicot uzdevumus un pienākumus, ko uzliek Līgumi un ECBS un ECB statūti, nelūdz un nepieņem norādījumus no Savienības iestādēm vai struktūrām, no kādas dalībvalsts valdības vai no kādas citas struktūras. Savienības iestādes vai struktūras un dalībvalstu valdības apņemas ievērot šo principu un nemēģināt iespaidot Eiropas Centrālās bankas vai valstu centrālo banku lēmējinstanču locekļus, kad viņi veic amata pienākumus.”

7. LESD 282. panta 1. punktā ir definēta ECBS:

“Eiropas Centrālā banka kopā ar valstu centrālajām bankām veido Eiropas Centrālo banku sistēmu (ECBS). Eiropas Centrālā banka kopā ar to dalībvalstu centrālajām bankām, kuru naudas vienība ir euro un kas veido Eurosistēmu, īsteno Savienības monetāro politiku.”

8. LESD 283. panta 1. punktā ir noteikts, kas ir ECB Padomes loceklis:

“Eiropas Centrālās bankas Padomē ir Eiropas Centrālās bankas Valdes locekļi un to dalībvalstu centrālo banku vadītāji, kuru valūta ir euro.”

[3] Padomes Regula (ES) Nr. 1024/2013 (2013. gada 15. oktobris), ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādnēm, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību (OV 2013, L 287, 63. lpp.).

9. LESD 343. pants ir pamatnorma par Savienības privilēģijām un imunitāti:

"Atbilstīgi nosacījumiem, kas izklāstīti 1965. gada 8. aprīļa Protokolā par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā, dalībvalstīs Savienībai ir visas privilēģijas un imunitāte, kas vajadzīga, lai veiktu tās uzdevumus. Tas pats attiecas arī uz Eiropas Centrālo banku un Eiropas Investīciju banku."

2. ECBS un ECB Statūti

10. Protokola (Nr. 4) par Eiropas Centrālo banku sistēmas Statūtiem un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem [4] 12.1. pantā ir noteikti ECB lēmējinstanču uzdevumi:

"ECB Padome pieņem pamatnostādnes un lēmumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to uzdevumu izpildi, ko Līgumi un šie Statūti uztic ECBS. ECB Padome nosaka Savienības monetāro politiku, tostarp vajadzības gadījumā pieņemot lēmumus attiecībā uz vidēja termiņa monetārajiem mērķiem, procentu pamatlikmēm un rezervju noguldījumiem ECBS, kā arī izstrādā vajadzīgās pamatnostādnes šo lēmumu īstenošanai.

[..]

Neskarot šo pantu, ECB, lai veiktu darījumus, kas ietilpst ECBS uzdevumos, vēršas pēc palīdzības valstu centrālajās bankās, ciktāl tā to atzīst par iespējamu un lietderīgu."

11. ECBS un ECB statūtu 14. pants attiecas uz dalībvalstu centrālajām bankām:

"[..]

14.2. Valstu centrālo banku statūti īpaši paredz, ka valsts centrālās bankas vadītāja amata pilnvaru laiks ir vismaz pieci gadi.

Tikai tad, ja vadītājs vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi pienākumu veikšanai, vai ir izdarījis smagu pārkāpumu, viņu var atbrīvot no amata. Attiecīgais vadītājs vai ECB Padome var apstrīdēt šo lēmumu Tiesā, pamatojoties uz Līgumu vai jebkura to īstenošanai pieņemta akta pārkāpumu. Tiesvedību sāk attiecīgi divos mēnešos pēc tam, kad lēmums publicēts, vai pēc tam, kad prasītājs ir saņēmis paziņojumu par to, vai, ja tas nav saņemts, pēc dienas, kad prasītājs uzzina par šo lēmumu.

14.3. Valstu centrālās bankas ir ECBS sastāvdaļa un darbojas saskaņā ar ECB pamatnostādnēm un norādījumiem. ECB Padome veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu ECB pamatnostādņu un norādījumu ievērošanu, un pieprasa visu vajadzīgo informāciju.

14.4. Valstu centrālās bankas var veikt arī uzdevumus, kas nav minēti šajos Statūtos, ja vien ECB Padome ar divu trešdaļu balsu vairākumu nenolemj, ka tie ir pretrunā ECBS mērķiem un uzdevumiem. Valstu centrālās bankas šos uzdevumus veic uz savu atbildību, un tos nevar uzskatīt par daļu no ECBS uzdevumiem."

[4] OV 2016, C 202, 230. lpp.

12. ECBS un ECB statūtu 39. panta priekšmets ir privilēģijas un imunitāte:

"Dalībvalstu teritorijā ECB ir visas privilēģijas un imunitāte, kas vajadzīgas, lai veiktu tās uzdevumus atbilstīgi nosacījumiem, kuri ietverti Protokolā par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā."

13. ECBS un ECB statūtu 44. pants attiecas uz ECB Ģenerālpadomi:

"44.1. Neskarot [LESD] 129. panta 1. punktu, Ģenerālpadomi izveido kā trešo ECB lēmējinstanci.

44.2. Ģenerālpadomē ir ECB priekšsēdētājs, priekšsēdētāja vietnieks un valstu centrālo banku vadītāji. [..]"

3. Protokols par privilēģijām un imunitāti Savienībā

14. Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 8. pantā ir reglamentēta Eiropas Parlamenta deputātu imunitāte attiecībā uz pausto viedokli vai balsojumu:

"Attiecībā uz Eiropas Parlamenta locekļiem nevar veikt izmeklēšanas darbības, viņus aizturēt vai uzsākt tiesvedību sakarā ar viedokli, ko viņi pauduši, vai balsojumu, ko viņi veikuši, pildot pienākumus."

15. Šī protokola 9. pantā ir paredzēta Eiropas Parlamenta deputātu imunitāte sesiju laikā:

"Eiropas Parlamenta sesijās tā locekļiem ir:

a) savā valstī – imunitāte, ko piešķir attiecīgās valsts parlamenta locekļiem;

b) visās citās dalībvalstīs – imunitāte attiecībā uz aizturēšanu un tiesvedību.

Imunitāte tāpat attiecas uz Eiropas Parlamenta locekļiem, kamēr viņi dodas uz Eiropas Parlamenta sanāksmes vietu un prom no tās.

Ja Eiropas Parlamenta locekli aiztur pārkāpuma izdarīšanas laikā, viņš nevar atsaukties uz imunitāti, un tā neliedz Eiropas Parlamentam izmantot tiesības kādam no tā locekļiem atņemt imunitāti."

16. Šī paša protokola 10. panta pirmā daļa attiecas uz dalībvalstu pārstāvjiem:

"Dalībvalstu pārstāvjiem, kas piedalās Savienības iestāžu darbā, viņu padomdevējiem un tehniskiem ekspertiem, veicot pienākumus, kā arī dodoties uz sanāksmes vietu un prom no tās, ir parastās privilēģijas, imunitāte un atvieglojumi."

17. Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punkts ir izteikts šādā redakcijā:

"Neatkarīgi no pilsonības Savienības ierēdņiem un pārējiem darbiniekiem visās dalībvalstīs

a) saskaņā ar Līgumu noteikumiem, kas, no vienas puses, attiecas uz ierēdņu un pārējo darbinieku atbildību attiecībā pret Savienību un, no otras puses, uz Eiropas Savienības Tiesas jurisdikciju domstarpībās starp Savienību un tās ierēdņiem un pārējiem darbiniekiem, ir imunitāte pret tiesvedību saistībā ar darbībām, ko viņi veikuši, pildot amata pienākumus, tostarp viņu teikto vai rakstīto. Šī imunitāte saglabājas arī tad, kad viņi beiguši pildīt amata pienākumus."

18. Šī protokola 17. pantā ir noteikts:

"Privilēģijas, imunitāti un atvieglojumus Savienības ierēdņiem un pārējiem darbiniekiem piešķir vienīgi Savienības interesēs.

Jebkurai Savienības iestādei ir jāatņem ierēdnim vai darbiniekam piešķirtā imunitāte, ja šī iestāde uzskata, ka šādas imunitātes atņemšana nav pretrunā Savienības interesēm."

19. Šī protokola 18. pantā ir paredzēts:

"Lai piemērotu šo protokolu, Savienības iestādes sadarbojas ar attiecīgo dalībvalstu atbildīgajām iestādēm."

20. Protokola par privilēģijām un imunitāti 22. panta pirmajā daļā ir noteikts:

"Šis protokols attiecas arī uz Eiropas Centrālo banku, tās struktūru locekļiem un personālu, neskarot noteikumus, kas ietverti Protokolā par Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem."

4. VUM regula

21. Kopš 2014. gada 4. novembra ECB uzņemas tai ar VUM regulu uzticētos īpašos uzdevumus attiecībā uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību [5].

22. Šīs regulas 28. un 29. apsvērums ir izteikts šādā redakcijā:

"(28) Uzraudzības uzdevumiem, kas netiks uzticēti ECB, būtu jāpaliek valsts iestāžu kompetencē. Minētajos uzdevumos būtu jāiekļauj pilnvaras [..] novērst finanšu sistēmas izmantošanu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas nolūkiem [..].

(29) ECB vajadzības gadījumā būtu pilnīgi jāsadarbojas ar valsts iestādēm, kuras ir kompetentas nodrošināt [..] cīņu pret noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju."

23. Šīs pašas regulas 4. pantā ir uzskaitīti ECB uzticētie uzdevumi:

"1. Saskaņā ar 6. pantu ECB [..] ir ekskluzīvi kompetenta prudenciālās uzraudzības vajadzībām veikt šādus uzdevumus attiecībā uz visām kredītiestādēm, kas veic uzņēmējdarbību iesaistītajās dalībvalstīs:

a) izsniegt atļaujas kredītiestādēm un anulēt kredītiestāžu atļaujas, ņemot vērā 14. pantu;

[..]

[5] Skat. šīs regulas 33. panta 2. punkta pirmo daļu.

d) nodrošināt atbilstību 4. panta 3. punkta pirmajā daļā minētajiem tiesību aktiem, kas nosaka prudenciālās prasības kredītiestādēm tādās jomās kā pašu kapitāls, vērtspapīrošana, lielo riska darījumu limiti, likviditāte, svira un attiecībā uz pārskatu sniegšanu un informācijas publiskošanu par minētajiem jautājumiem;

e) nodrošināt atbilstību 4. panta 3. punkta pirmajā daļā minētajiem tiesību aktiem, ar ko piemēro prasības, ka kredītiestādēm jābūt stingriem pārvaldības pasākumiem, tostarp par visu to personu atbilstību un piemērotību, kuras vada kredītiestādes, riska pārvaldības procesiem, iekšējās kontroles mehānismiem, atalgojuma politiku un praksi un efektīviem iekšējiem kapitāla pietiekamības izvērtējuma procesiem, tostarp uz iekšējiem reitingiem balstītiem modeļiem;

f) veikt uzraudzības pārskatus, [..] lai noteiktu, vai pasākumi, stratēģijas, procesi un mehānismi, ko ieviesušas kredītiestādes, un šo iestāžu pašu kapitāls nodrošina pareizu [risku] pārvaldību un to riska segumu, un, pamatojoties uz šo uzraudzības pārskatu, noteikt kredītiestādēm īpašas papildu pašu kapitāla prasības, īpašas publiskošanas prasības un likviditātes prasības un citus pasākumus, ja tie kompetentajām iestādēm īpaši paredzēti saskaņā ar attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem;

[..].”

24. VUM regulas 6. pantā ir reglamentēta ECB un valstu kompetento iestāžu, kas saskaņā ar šī panta 1. punktu veido vienoto uzraudzības mehānismu, sadarbība. Saskaņā ar 6. panta 4. punktu prudenciālās uzraudzības nolūkā būtībā ir jānošķir nozīmīgas un mazāk nozīmīgas kredītiestādes, turklāt pēdējo minēto kredītiestāžu uzraudzību principā turpina veikt valsts iestādes. Pastāv izņēmums attiecībā uz 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā minētajiem prudenciālās uzraudzības uzdevumiem, kurus vienmēr īsteno ECB. 6. panta 5. un 6. punkts izvilkuma veidā ir izteikts šādā redakcijā:

“5. Attiecībā uz 4. punktā minētajām kredītiestādēm [..]:

a) ECB pieņem priekšrakstus, pamatnostādnes vai vispārējus norādījumus valsts kompetentajām iestādēm, saskaņā ar kuriem tiek veikti 4. pantā, izņemot tā 1. punkta a) un c) apakšpunktu, minētie uzdevumi, un valsts kompetentās iestādes pieņem uzraudzības lēmumus.

[..]

b) ja nepieciešams nodrošināt augstu uzraudzības standartu saskaņotu piemērošanu, ECB var jebkurā laikā pēc savas iniciatīvas pēc apspriešanās ar valsts kompetentajām iestādēm vai pēc valsts kompetentās iestādes pieprasījuma nolemt pati tieši izmantot visas attiecīgās pilnvaras attiecībā uz vienu vai vairākām 4. punktā minētām kredītiestādēm [..];

c) ECB uzrauga sistēmas darbību [..];

[..]

6. Neskarot šā panta 5. punktu, valsts kompetentās iestādes veic 4. panta 1. punkta b), d) līdz g) un i) apakšpunktā minētos uzdevumus un ir atbildīgas par šiem uzdevumiem un visu attiecīgo uzraudzības lēmumu pieņemšanu saistībā ar kredītiestādēm, kuras minētas šā panta 4. punkta pirmajā daļā [..].

[..]

Valsts kompetentās iestādes regulāri ziņo ECB par darbībām, kuras tās veikušas saskaņā ar šo pantu.

[..]"

25. ECB īpašo uzraudzības pilnvaru vidū ir atļaujas (licences) anulēšana saskaņā ar šīs regulas 14. panta 5. punktu:

"Ievērojot 6. punktu, ECB pēc savas iniciatīvas, apspriedusies ar tās iesaistītās dalībvalsts valsts kompetento iestādi, kurā kredītiestāde veic uzņēmējdarbību, vai pēc šādas valsts kompetentās iestādes ierosinājuma, var anulēt atļauju gadījumos, kas paredzēti attiecīgajos Savienības tiesību aktos. [..]

Ja valsts kompetentā iestāde, kura ir ierosinājusi izsniegt atļauju saskaņā ar 1. punktu, uzskata, ka atļauja ir jāanulē saskaņā ar attiecīgajiem valsts tiesību aktiem, tā iesniedz šādu ierosinājumu ECB. Tādā gadījumā ECB pieņem lēmumu par ierosinājumu anulēt atļauju, pilnībā ņemot vērā anulēšanas pamatojumu, ko iesniegusi valsts kompetentā iestāde."

26. VUM regulas 26. panta priekšmets ir Uzraudzības valde:

"1. ECB uzticēto uzdevumu plānošanu un izpildi pilnībā veic iekšēja struktūra, kuras sastāvā ir tās priekšsēdētājs un priekšsēdētāja vietnieks, kas iecelti saskaņā ar 3. punktu, un četri ECB pārstāvji, kas iecelti saskaņā ar 5. punktu, un viens valsts kompetentās iestādes pārstāvis no katras iesaistītās dalībvalsts ("Uzraudzības valde"). Visi Uzraudzības valdes locekļi darbojas visas Savienības interesēs.

Ja kompetentā iestāde nav centrālā banka, šajā punktā minētais Uzraudzības valdes loceklis var nolemt ņemt līdzi dalībvalsts centrālās bankas pārstāvi. Piemērojot 6. punktā minēto balsošanas procedūru, jebkuras dalībvalsts iestāžu pārstāvjus kopā uzskata par vienu locekli.

[..]

8. Neskarot 6. pantu, Uzraudzības valde veic sagatavošanas darbu attiecībā uz ECB uzticētajiem uzraudzības uzdevumiem un iesniedz ECB Padomei pabeigtus lēmumu projektus, kas ECB Padomei pēc tam jāpieņem, saskaņā ar procedūru, kas jānosaka ECB. [..]"

5. CRD direktīva

27. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/36/ES (2013. gada 26. jūnijs) par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību ("Capital Requirements Directive" [Kapitāla prasību direktīva], turpmāk tekstā –

"*CRD*")[6], 18. pantā atļaujas (licences) anulēšanas materiālie nosacījumi ir reglamentēti šādi:

"Kompetentās iestādes var anulēt kredītiestādei piešķirtu atļauju vienīgi tad, ja kredītiestāde:

[..]

c) vairs neatbilst nosacījumiem, ar kādiem atļauja piešķirta;

d) vairs neatbilst prudenciālajām prasībām, kas izklāstītas Regulas (ES) Nr. 575/2013 trešajā, ceturtajā vai sestajā daļā vai kas noteiktas saskaņā ar šīs direktīvas 104. panta 1. punkta a) apakšpunktā vai 105. pantā, vai arī ja vairs nevar paļauties, ka tā pildīs savas saistības pret kreditoriem, un jo īpaši – tā vairs negarantē drošību aktīviem, ko tai uzticējuši noguldītāji;

e) atbilst kādam no citiem gadījumiem, kuros valsts tiesību akti paredz atļaujas anulēšanu; vai

f) izdara kādu no 67. panta 1. punktā minētajiem pārkāpumiem."

6. VUM pamatregula

28. Eiropas Centrālās bankas Regulas (ES) Nr. 468/2014 (2014. gada 16. aprīlis), ar ko izveido vienotā uzraudzības mehānisma pamatstruktūru Eiropas Centrālās bankas sadarbībai ar nacionālajām kompetentajām un norīkotajām iestādēm[7], 83. pantā ir reglamentēts "ECB lēmums par atļaujas atsaukšanu". Šīs tiesību normas 1. un 2. punkts ir izteikts šādā redakcijā:

"1. ECB bez liekas kavēšanās pieņem lēmumu par atļaujas atsaukšanu. Ar savu lēmumu tā attiecīgo lēmuma par atsaukšanu projektu var atbalstīt vai noraidīt.

2. Pieņemot lēmumu, ECB ņem vērā visu minēto: a) savu vērtējumu par atsaukšanu attaisnojošiem apstākļiem; b) attiecīgā gadījumā NKI [nacionālā kompetentā iestāde] sagatavoto lēmuma par atsaukšanu projektu; c) konsultācijas ar attiecīgo NKI un, ja NKI nav noregulējuma nacionālā iestāde, ar attiecīgo noregulējuma nacionālo iestādi (tālāk tekstā abas kopā sauktas – "nacionālās iestādes"); un d) paskaidrojumus, kurus kredītiestāde sniegusi [..]."

B. Latvijas tiesības

29. Latvijas Kriminālprocesa likuma[8] 120. pantā ir ietverts to valsts amatpersonu saraksts, kurām ir imunitāte. Latvijas banka un tās prezidents tajā nav minēti.

30. Šī likuma 404. pantā ir noteikts, ka prokurors, saskatot pamatu saukt pie kriminālatbildības personu, kurai ar likumu noteikta kriminālprocesuālā imunitāte, parasti vēršas kompetentajā institūcijā ar ierosinājumu atļaut šīs personas kriminālvajāšanu. Ierosinājumam pievieno uzziņu par pierādījumiem, kas pamato tās personas vainu, kuras imunitāti lūdz atcelt.

6 Arī – Direktīva, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK (OV 2013, L 176, 338. lpp.). Vēlākais 18. panta grozījums, kas izdarīts ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 20. maija Direktīvu (ES) 2019/878 (OV 2019, L 150, 253. lpp.), uz pamatlietu neattiecas.

7 ECB/2014/17 (OV 2014, L 141, 1. lpp.).

8 2005. gada 11. maija *Latvijas Vēstnesis* Nr. 74.

31. Latvijas Krimināllikumā [9] ir paredzēts sods tostarp par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu (195. pants) un kukuļņemšanu (320. pants).

III. Lietas apstākļi un tiesvedība pamatlietā

32. Kopš 2001. gada 21. decembra AB – apsūdzētais pamatlietā (turpmāk tekstā – "apsūdzētais") – bija Latvijas Bankas (Latvijas centrālā banka) prezidents. Šajā statusā viņam bija tiesības piedalīties Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (turpmāk tekstā – "FKTK"), kas ir atbildīga par atļauju (licenču) izsniegšanu kredītiestādēm un to uzraudzību Latvijā, padomes sēdēs.

33. A/S "Trasta Komercbanka" (turpmāk tekstā – "Trasta Komercbanka") ir Latvijas kredītiestāde, kurai FKTK 1991. gadā bija izsniegusi licenci finanšu pakalpojumu sniegšanai. Kopš 2014. gada 4. novembra FKTK īstenoja ECB atbilstoši VUM regulas 4. panta 1. punkta b), d) līdz g) un i) apakšpunktam uzticētos ar Trasta Komercbanku saistītos prudenciālās uzraudzības uzdevumus [10].

34. Pamatojoties uz FKTK 2016. gada 5. februāra ierosinājumu, ECB ar 2016. gada 3. marta lēmumu, kas ir aizstāts ar 2016. gada 11. jūlija lēmumu, anulēja Trasta Komercbankas kredītiestādes licenci, piemērojot VUM regulas 4. panta 1. punkta a) apakšpunktu, lasot to kopsakarā ar tās 14. panta 5. punktu, un VUM pamatregulas 83. panta 1. punktu [11].

35. 2018. gada 15. februārī Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (Latvija) uzsāka kriminālprocesu pret apsūdzēto, kura priekšmets bija apgalvojumi par kukuļņemšanu saistībā ar Latvijā īstenoto uzraudzības procesu attiecībā uz Trasta Komercbanku, kas notika pirms licences anulēšanas.

36. Konkrēti, apsūdzētajam tika pārmests, ka, pirmām kārtām, laikposmā no 2010. gada 20. līdz 30. augustam viņš no Trasta Komercbankas padomes priekšsēdētāja un akcionāra esot pieņēmis atpūtas braucienu 7490 EUR vērtībā. Par to viņš līdz 2015. gada beigām esot prettiesiski devis padomus minētajam Trasta Komercbankas padomes priekšsēdētājam, tostarp izmantojot informāciju par FKTK attiecībā uz Trasta Komercbanku veiktajiem uzraudzības un pārbaudes pasākumiem, kuru viņš, izmantojot savu dienesta stāvokli, bija likumīgi ieguvis no FKTK. Šīs padomdevējdarbības priekšmets esot bijis, pirmkārt, Trasta Komercbankas nespēja ilgstoši nodrošināt reāli funkcionējošu iekšējās kontroles sistēmu, lai nodrošinātu Latvijas Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību ievērošanu, otrkārt, būtiskas līdzdalības nodrošināšanai nepieciešamā bankas pamatkapitāla apjoma palielināšana un, treškārt, pasākumi, kas ir nepieciešami investoru (akcionāru) piesaistīšanai. Par šiem jautājumiem FKTK laikposmā no 2009. gada 29. jūlija līdz 2015. gada 31. decembrim vairākkārt veica pārbaudes, un šajā sakarā apsūdzētais esot palīdzējis sagatavot atbildes uz FKTK pārbaužu gaitā uzdotajiem jautājumiem un esot devis Trasta Komercbankai padomus par to, kā rīkoties pārbaužu laikā.

9 1998. gada 8. jūlija *Latvijas Vēstnesis* Nr. 199/200.

10 Skat. VUM regulas 6. panta 6. punktu.

11 Šī rīcība bija un ir dažādu Eiropas Savienības Tiesā izskatāmo lietu priekšmets, skat. 2017. gada 12. septembra rīkojumu *Fursin* u.c./ECB (T-247/16, nav publicēts, EU:T:2017:623), 2019. gada 5. novembra spriedumu ECB u.c./Trasta Komercbanka u.c. (C-663/17 P, C-665/17 P un C-669/17 P, EU:C:2019:923), kā arī izskatīšanā esošo lietu T-698/16, Trasta Komercbanka u.c./ECB.

37. Otrām kārtām, viņam tika pārmests, ka laikposmā no 2012. gada 23. augusta līdz 2013. gada 9. maijam viņš no Trasta Komercbankas valdes priekšsēdētāja vietnieka un akcionāra esot pieņēmis kukuļa piedāvājumu 500 000 EUR apmērā un esot saņēmis pusi no šīs summas, proti, 250 000 EUR, no šī pēdējā minētā vai attiecīgi – līdzapsūdzēta starpnieka. Par šo kukuli apsūdzētais laikposmā no 2012. gada 23. augusta līdz 2015. gada 31. decembrim esot devis padomus Trasta Komercbankai FKTK uzraudzības jautājumos un esot palīdzējis sagatavot saraksti ar FKTK. Minētās darbības esot veicinājušas to, ka FKTK daļēji atcēla Trasta Komercbankas darbības ierobežojumus. Apsūdzētais neesot saņēmis atlikušo kukuļa daļu, jo FKTK saglabāja citu ierobežojumu daļu un turklāt paredzēja turpmākus Trasta Komercbankas darbības ierobežojumus.

38. Saistībā ar abiem Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja izvirzītajiem apgalvojumiem apsūdzētais līdz pat FKTK ierosinājumam anulēt Trasta Komercbankas licenci neesot piedalījies FKTK padomes sēdēs, kurās tika skatīti ar Trasta Komercbankas uzraudzību saistīti jautājumi. Tādējādi viņš, pretēji saviem pienākumiem, šajā ziņā it īpaši neesot novērsis to, ka notiek Trasta Komercbankas kapitāla pietiekamības un likviditātes rādītāju pasliktināšanās un ir iespējama noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana šajā kredītiestādē.

39. Visbeidzot, 2012. un 2013. gadā apsūdzētais ievērojamu summu no saņemtā kukuļa 250 000 EUR apmērā esot slēpti, izmantojot līdzapsūdzēto uzņēmumu, ieguldījis nekustamā īpašuma iegādē.

40. 2018. gada 28. jūnijā atbildīgais prokurors vispirms cēla apsūdzību, kas tiek izskatīta Rīgas rajona tiesā (Latvija), par kukuļņemšanu, kura 2019. gada 24. maijā tika papildināta ar apsūdzību par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu.

41. 2019. gada 20. decembrī beidzās pēdējais apsūdzētā kā Latvijas Bankas prezidenta amata pilnvaru termiņš.

42. Rīgas rajona tiesa uzsāka tiesvedību krimināllietā pirmajā instancē, un tagad tai ir jāpieņem lēmums par tiesas izmeklēšanas sākšanu kriminālprocesā.

IV. Prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

43. Tā kā Rīgas rajona tiesai šajā sakarā ir šaubas par imunitātes, kas izriet no Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā, piemērojamību un tvērumu, tā ar 2019. gada 20. decembra lēmumu apturēja tiesvedību un saskaņā ar LESD 267. pantu uzdeva Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punkts un 22. panta pirmā daļa attiecas uz Eiropas Centrālās bankas Padomes locekļa amatu, kuru ieņem dalībvalsts centrālās bankas vadītājs, tas ir, Latvijas Bankas prezidents?

2) Apstiprinošas atbildes gadījumā uz 1. jautājumu, vai šīs normas turpina nodrošināt kriminālprocesuālo imunitāti personai arī pēc dalībvalsts centrālās bankas vadītāja un attiecīgi Eiropas Centrālās bankas Padomes locekļa amata atstāšanas?

3) Apstiprinošas atbildes gadījumā uz 1. jautājumu, vai šī imunitāte attiecināma tikai uz "tiesvedību", kā tas minēts Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktā, vai paplašināma arī uz kriminālvajāšanu, tai skaitā apsūdzības izsniegšanu un pierādījumu

iegūšanu? Gadījumā, ja imunitāte attiecas uz kriminālvajāšanu, vai tas ietekmē pierādījumu izmantošanas iespējamību?

4) Apstiprinošas atbildes gadījumā uz 1. jautājumu, vai Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punkts, piemērojot to kopsakarā ar minētā protokola 17. pantu, ļauj procesa virzītājam vai attiecīgajā procesa stadijā – tiesas sastāvam – izvērtēt Eiropas Savienības interešu esību konkrētā procesa ietvaros un tikai gadījumā, ja tiek konstatēta Eiropas Savienības interešu esība, proti, ja apsūdzētajam inkriminētās darbības tiek saistītas ar amata Eiropas Savienības institūcijā pildīšanu, lūgt attiecīgajai iestādei – Eiropas Centrālajai bankai – atcelt personai imunitāti?

5) Vai Eiropas Savienības interešu esība Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā normu piemērošanā vienmēr saistāma tieši ar pienākumu pildīšanā Eiropas Savienības iestādē pieņemtiem lēmumiem vai veiktām darbībām? Proti, vai pret šādu amatpersonu var veikt kriminālprocesuālas darbības, ja apsūdzība nav saistīta ar amata pienākumiem Eiropas Savienības institūcijā, bet apsūdzība ir saistīta ar darbībām, kas izriet no amatpersonas amata pienākumu pildīšanas dalībvalstī?

44. Apsūdzētais, Latvijas Republika, Itālijas Republika, Eiropas Centrālā banka un Eiropas Komisija pauda savus apsvērumus par prejudiciālajiem jautājumiem rakstveidā un 2021. gada 26. janvāra tiesas sēdē. Šajā tiesas sēdē savus apsvērumus pauda arī līdzapsūdzētais CE un LR Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļa.

V. Juridiskais vērtējums

45. Iesniedzējtiesā tiek veikta tiesvedība krimināllietā pret bijušo Latvijas centrālās bankas prezidentu, kurā viņš tostarp tiek apsūdzēts par kukuļņemšanu saistībā ar kredītiestāžu uzraudzības procesu attiecībā uz kādu Latvijas banku. Saskaņā ar Latvijas tiesībām tā kriminālprocesā nevar uzsākt tiesas izmeklēšanu, ja to liedz darīt apsūdzētā imunitāte.

46. Latvijas tiesībās gan nav paredzēta Latvijas centrālās bankas vai tās struktūru imunitāte. Tomēr saskaņā ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktu Savienības ierēdņiem un pārējiem darbiniekiem dalībvalstu teritorijā ir imunitāte pret tiesvedību saistībā ar darbībām, "ko viņi veikuši, pildot amata pienākumus". Saskaņā ar šī protokola 22. panta pirmo daļu tas ir piemērojams arī ECB, tās struktūru locekļiem un personālam. Saskaņā ar LESD 282. panta 1. punkta pirmo teikumu valstu centrālās bankas veido ECBS, savukārt to vadītāji, ciktāl attiecīgā dalībvalsts ir daļa no Eurosistēmas[12], ir ECB Padomes – ECB augstākās lēmējinstances – locekļi.

47. Šajā kontekstā iesniedzējtiesa ar pieciem prejudiciālajiem jautājumiem tātad vēlas noskaidrot, vai pamatlietas apstākļos Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā noteikumi, it īpaši šī protokola 11. panta a) punktā paredzētā imunitāte pret tiesvedību saistībā ar darbībām, kas veiktas, pildot amata pienākumus, ir piemērojami apsūdzētajam bijušajam Latvijas centrālās bankas prezidentam un kas no tā konkrēti izriet attiecībā uz iesniedzējtiesā izskatāmo krimināllietu.

[12] Skat. LESD 283. panta 1. punktu.

48. Šajā nolūkā vispirms, atbildot uz pirmajiem trim prejudiciālajiem jautājumiem, ir jāprecizē, ar kādiem nosacījumiem Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktā paredzētā imunitāte saistībā ar darbībām, kas veiktas, pildot amata pienākumus, ir piemērojama valsts centrālās bankas vadītājam un kāds ir šīs imunitātes tvērums. Šajā ziņā – tas ir trešā prejudiciālā jautājuma pirmās daļas priekšmets – tostarp ir jānoskaidro, vai šī protokola 11. panta a) punkts attiecas arī uz kriminālvajāšanas pasākumu pieļaujamību (šajā ziņā skat. A daļu).

49. Pēc tam, atbildot uz ceturto prejudiciālo jautājumu, ir jāpārbauda, kā un kam konkrētajā gadījumā ir jānosaka, vai uz apsūdzētajam inkriminējamām darbībām attiecas Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktā paredzētā imunitāte un ar kādiem nosacījumiem šī imunitāte var tikt atcelta (šajā ziņā skat. B daļu).

50. Šajā kontekstā ir jāizskata arī jautājums par to, vai centrālās bankas vadītāja īpašajā gadījumā, iespējams, varētu tikt piešķirta plašāka imunitāte. Šo jautājumu iesniedzējtiesa uzstāda ar piekto prejudiciālo jautājumu, ar kuru tā būtībā vēlas noskaidrot, vai ar Savienības tiesībām netiek pieļautas darbības saistībā ar tādu pret centrālās bankas vadītāju notiekošo kriminālprocesu, kurš nav saistīts ar viņa Savienības tiesībās paredzētajiem pienākumiem (šajā ziņā skat. C daļu).

51. Visbeidzot, atbildes uz trešā prejudiciālā jautājuma otro daļu sniegšanas kontekstā vēl ir jānoskaidro, kādas būtu protokola 11. panta a) punktā paredzētās imunitātes pārkāpuma tiesiskās sekas (šajā ziņā skat. D daļu).

A. Par Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā piemērojamību un par attiecīgās imunitātes tvērumu (pirmais līdz trešais prejudiciālais jautājums)

1. Par atbilstošajām Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā tiesību normām (pirmais un otrais prejudiciālais jautājums)

52. Kā jau ticis konstatēts, Protokols par privilēģijām un imunitāti Savienībā saskaņā ar tā 22. panta pirmo daļu ir piemērojams arī ECB, tās lēmējinstanču locekļiem un tās darbiniekiem. ECB augstākā lēmējinstance ir ECB Padome, kuras sastāvā saskaņā ar LESD 283. panta 1. punktu ir ECB Valdes locekļi un to dalībvalstu centrālo banku vadītāji, kuru naudas vienība ir euro [13].

53. Ir taisnība, ka apsūdzība pamatlietā attiecas uz darbībām, kuras ir notikušas no 2010. gada vidus līdz 2015. gada beigām, tātad daļēji pirms Latvijas pievienošanās eurozonai 2014. gada 1. janvārī un līdz ar to pirms apsūdzētā dalības ECB Padomē. Tomēr saskaņā ar ECBS un ECB statūtu 44.2. panta pirmo teikumu visu dalībvalstu centrālo banku vadītāji ir daļa no Ģenerālpadomes, kas saskaņā ar šo pašu statūtu 44.1. pantu ir ECB trešā lēmējinstance. Tātad apsūdzētājs bija tās loceklis jau kopš Latvijas pievienošanās Savienībai 2004. gada 1. maijā un līdz ar to visā apsūdzībā ietvertajā laikposmā.

54. Protokolā par privilēģijām un imunitāti Savienībā ir paredzēta imunitāte trim dažādām personu grupām ar attiecīgi atšķirīgu tvērumu attiecībā uz tās *priekšmetu*, no vienas puses, un tās *aizsardzības apjomu*, no otras puses.

[13] Spriedums, 2020. gada 17. decembris, Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi) (C-316/19, EU:C:2020:1030, 76., 79. un 81. punkts).

55. Pirmkārt, šī protokolā 8. un 9. pantā ir paredzēta imunitāte Eiropas Parlamenta deputātiem. 8. pantā paredzētās imunitātes priekšmets ir ierobežots ar pienākumu pildīšanas ietvaros paustiem viedokļiem un veiktiem balsojumiem, tomēr tā ietver aizsardzību no jebkādas izmeklēšanas darbību veikšanas, kā arī aizturēšanas un tiesvedības uzsākšanas. 9. pantā paredzētā imunitāte, runājot par tās priekšmetu, ir ierobežota tikai laika ziņā ar sesiju laikposmiem, turklāt saskaņā ar 9. panta pirmās daļas b) punktu aizsardzība šajā laikposmā visās citās dalībvalstīs, kas nav izcelsmes dalībvalsts, attiecas tikai uz aizturēšanu un tiesvedību.

56. Otrkārt, saskaņā ar šī paša protokola 10. pantu dalībvalstu pārstāvjiem, kas piedalās Savienības iestāžu darbā, ir "parastās privilēģijas, imunitāte un atvieglojumi". Tas ir jāsaprot kā atsauce uz Vīnes Konvenciju par diplomātiskajiem sakariem (turpmāk tekstā – "Vīnes konvencija") un it īpaši uz tās 29.–31. pantu. Saskaņā ar Vīnes konvencijas 29. pantu "diplomātiskā aģenta persona" ir neaizskarama. Šajā tiesību normā nav paredzēts nekāds cits šīs imunitātes priekšmeta ierobežojums. Turklāt diplomāta persona turklāt nav pakļaujama "jebkādas formas arestam vai aizturēšanai". Visbeidzot, Vīnes konvencijas 31. panta 1. punktā ir paredzēts, ka diplomātam ir imunitāte no uzņemošās valsts kriminālās, civilās un administratīvās jurisdikcijas, turklāt tā nav ierobežota ar noteiktām darbībām [14]. Saskaņā ar Vīnes konvencijas 31. panta 2. punktu viņam arī nav pienākuma sniegt liecības kā lieciniekam.

57. Treškārt, Protokola par privilēģijām un imunitāti 11. panta a) punkts ir piemērojams visiem pārējiem Savienības ierēdņiem un darbiniekiem. Tajā paredzētā imunitāte savā priekšmetā ir ierobežota ar darbībām, kuras tās veic, "pildot amata pienākumus", un aizsardzības apjoma ziņā attiecas uz "tiesvedību" dalībvalstīs.

58. Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 8. un 9. pants šajā lietā acīmredzami nav piemērojams.

59. Tomēr uz dalībvalstu centrālo banku vadītājiem neattiecas arī protokola 10. pants. Tas tāpēc, ka, ciktāl viņi rīkojas ECB lēmējinstanču locekļu statusā, viņi tieši nevar tikt uzskatīti par "dalībvalstu pārstāvjiem". Attiecībā īpaši uz ECBS regulējumu Tiesa jau ir nospriedusi, ka šajā ziņā pastāv mazāk izteikta atšķirība starp Savienības tiesību sistēmu un dalībvalstu tiesību sistēmām [15]. Šajā ļoti integrētajā sistēmā valstu centrālo banku vadītājiem ir funkcionāls dubultstatuss vai attiecīgi jauktais statuss [16]. Uz Banku savienību attiecas paralēli apsvērumi. Kā ECB Padomes locekļi viņi šajā ziņā pilda Eiropas banku uzraudzības uzdevumus [17]. Pildot šādus amata uzdevumus, viņi tātad nav uzskatāmi par valsts iestāžu pārstāvjiem. Turklāt dalībvalstu pārstāvju diplomātiskā imunitāte ir piemērojama tikai attiecībā uz uzņemošo valsti, nevis izcelsmes valsti.

60. Līdz ar to valstu centrālo banku vadītājiem paliek tikai protokola 11. panta a) punktā paredzētā imunitāte.

14 Tomēr skat. Vīnes konvencijas 31. panta 1. punktā paredzētos izņēmumus attiecībā uz īpašuma prasībām attiecībā uz privātu nekustamo īpašumu, kurš atrodas uzņemošās valsts teritorijā (a) apakšpunkts), prasībām attiecībā uz mantošanu, kurās diplomātiskais aģents ir iesaistīts testamenta izpildītāja, mantojuma aizgādņa, mantinieka vai legatāra statusā kā privātpersona un neuzstājas nosūtošās valsts vārdā (b) apakšpunkts), un prasībām attiecībā uz jebkādu profesionālo vai komerciālo darbību, kuru uzņemošajā valstī veic diplomātiskais aģents ārpus savu oficiālo funkciju ietvariem (c) apakšpunkts).

15 Spriedumi, 2019. gada 26. februāris, Rimšēvičs un ECB/Latvija (C-202/18 un C-238/18, EU:C:2019:139, 69. un 70. punkts), un 2020. gada 17. decembris, Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi) (C-316/19, EU:C:2020:1030, 83. punkts).

16 Spriedums, 2019. gada 26. februāris, Rimšēvičs un ECB/Latvija (C-202/18 un C-238/18, EU:C:2019:139, 70. punkts).

17 Šajā sakarā skat. jau šo secinājumu 45. punktu.

2. Par imunitātes ierobežošanu, attiecinot to tikai uz "darbībām, kas veiktas, pildot amata pienākumus"

61. Saskaņā ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktu "Savienības ierēdņiem un pārējiem darbiniekiem visās dalībvalstīs [..] ir imunitāte pret tiesvedību saistībā ar darbībām, ko viņi veikuši, pildot amata pienākumus, tostarp viņu teikto vai rakstīto". Pretēji iepriekš minētajai personīgai diplomātiskai imunitātei (imunitāte *ratione personae*) šī tiesību norma ir piemērojama nevis personai, bet gan tikai darbībām, kurām ir noteikta materiāla saikne, proti, darbībām, kurām ir dienesta raksturs. Šajā ziņā runa ir par tā saucamo funkcionālo imunitāti. Šī iemesla dēļ tā tiek apzīmēta arī kā imunitāte *ratione materiae*. Tātad ar vienkāršu Savienības darbinieka statusu nepietiek, lai šī imunitāte būtu piemērojama [18].

62. Attiecībā uz valstu centrālo banku vadītājiem, ņemot vērā viņu funkcionālo dubultstatusu vai attiecīgi jaukto statusu ECBS un Banku savienībā, tas nozīmē, ka protokola 11. panta a) punktu viņiem principā var piemērot tikai tiktāl, cik viņi rīkojas kā Savienības amatpersonas [19].

63. Savienības darbinieku imunitātes tvēruma ierobežojums ir pamatots ar to, ka saskaņā ar LESD 343. pantu Savienībai ir tikai "privilēģijas un imunitāte, kas vajadzīga, lai veiktu tās uzdevumus". Šajā ziņā no Tiesas judikatūras izriet, ka Savienībai atzīto privilēģiju un imunitātes mērķis ir novērst šķēršļus Savienībai spējai pildīt savus uzdevumus un tās neatkarībai [20]. Savienības imunitātes ierobežoto raksturu apstiprina protokola 17. panta 1. punkts, saskaņā ar kuru imunitāte Savienības ierēdņiem un pārējiem darbiniekiem tiek piešķirta vienīgi Savienības interesēs [21], nevis pašu darbinieku interesēs. Imunitāte tātad ir funkcionāla ne tikai attiecībā uz to priekšmetu, bet arī attiecībā uz tās nozīmi un mērķi.

64. Savienības iestāžu netraucētai darbībai un neatkarībai imunitāte attiecībā uz darbībām, kas veiktas, pildot amata pienākumus, ir izšķiroši svarīga. Proti, ja Savienības darbiniekiem nebūtu imunitātes pret tiesvedību dalībvalstīs saistībā ar darbībām, kas veiktas, pildot amata pienākumus, pirmkārt, pastāvētu risks, ka dalībvalstu iestādes viņus tieši par šīm darbībām sauktu pie atbildības [22]. Attiecīgajos apstākļos tas varētu izraisīt pārmērīgu piesardzību vai pat Savienības iestāžu darbības paralizēšanu.

65. Otrkārt, ja Savienības iestāžu darbība varētu tikt izvērtēta no dalībvalstu iekšējo tiesību skatpunkta, tiktu apdraudēta šo iestāžu spēja pildīt savus uzdevumus un to neatkarība [23]. Tas noteiktos apstākļos varētu kavēt šo uzdevumu izpildi. Šī iemesla dēļ ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktu tiesvedība dalībvalstīs saistībā ar darbībām, ko Savienības darbinieki ir veikuši, pildot amata pienākumus, ir izslēgta.

18 Spriedums, 1968. gada 11. jūlijs, *Sayag* un *Zürich* (5/68, EU:C:1968:42, 600. lpp.). Šajā nozīmē Civildienesta noteikumu 23. panta 1. punkta otrajā teikumā ir apstiprināts, ka saskaņā ar Protokolu par privilēģijām un imunitāti Savienībā ierēdņi nav atbrīvoti no savu personisko pienākumu izpildes vai no spēkā esošo tiesību aktu un sabiedriskās kārtības priekšrakstu ievērošanas.

19 Pēc analoģijas ar valsts centrālās bankas arhīvu aizsardzību atbilstoši Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 2. pantam skat. spriedumu, 2020. gada 17. decembris, Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi) (C-316/19, EU:C:2020:1030, 84. un 85. punkts).

20 Rīkojums, 1990. gada 13. jūlijs, *Zwartveld* u.c. (C-2/88-IMM, EU:C:1990:315, 19. punkts), kā arī spriedumi, 2019. gada 19. decembris. *Junqueras Vies* (C-502/19, EU:C:2019:1115, 82. punkts); 2020. gada 18. jūnijs, Komisija/RQ (C-831/18 P, EU:C:2020:481, 47. punkts), un 2020. gada 17. decembris, Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi) (C-316/19, EU:C:2020:1030, 73. un 100. punkts).

21 Rīkojums, 1990. gada 13. jūlijs, *Zwartveld* u.c. (C-2/88-IMM, EU:C:1990:315, 20. punkts), un spriedums, 2020. gada 18. jūnijs, Komisija/RQ (C-831/18 P, EU:C:2020:481, 47. punkts).

22 Skat. ģenerāladvokāta M. Bobeka [*M. Bobek*] secinājumus lietā OH (Imunitāte pret tiesvedību) (C-758/19, EU:C:2021:86, 67. punkts un tajā minētās norādes).

23 Skat. spriedumu, 1968. gada 11. jūlijs, *Sayag* un *Zürich* (5/68, EU:C:1968:42, 600. lpp.).

66. Turklāt ar to ir nodrošināta Eiropas Savienības Tiesas ekskluzīvā jurisdikcija atbilstoši LESD 263. pantam pārbaudīt Savienības iestāžu aktu tiesiskumu. Ja ierēdnis rīkojas, pildot amata pienākumus, tad galu galā rīkojas pati iestāde. Līdz ar to šāda rīcība nevar būt dalībvalstu veikta izvērtējuma priekšmets.

67. Abus imunitātes attiecībā uz darbībām, kas veiktas, pildot amata pienākumus, mērķus apstiprina LESD 340. panta 2. punkts. Saskaņā ar šo tiesību normu ārējās attiecībās tieši Savienība – nevis darbinieki personīgi – ir atbildīga par darbībām, ko tās darbinieki ir veikuši, pildot amata pienākumus. Ekskluzīvā jurisdikcija, novērtējot, vai pastāv šāda atbildība, saskaņā ar LESD 268. pantu ir Tiesai [24].

3. Par imunitātes ierobežošanu ar "tiesvedību" dalībvalstīs (trešā prejudiciālā jautājuma pirmā daļa)

68. Šajā kontekstā iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktu ir izslēgta vienīgi pamattiesvedība tiesā, kas attiecas uz darbībām, kuras Savienības darbinieki ir veikuši, pildot amata pienākumus, vai tomēr attiecībā uz šādām darbībām nav pieļaujama arī kriminālvajāšana, kas tiek veikta jau pirms pamattiesvedības tiesā.

69. Tas, ka pret protokola 11. panta a) punktā minētajām personām saistībā ar to darbībām, kas ir veiktas, pildot amata pienākumus, nevar tikt uzsākta pamattiesvedība tiesā, izriet jau no šīs tiesību normas formulējuma. Tā attiecas uz visiem tiesvedības veidiem un tātad ietver arī tiesvedību krimināllietā [25].

70. Tomēr pretēji tam, ko uzskata Latvija, Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktā paredzētā imunitāte nav ierobežota tikai ar tiesvedību šaurākā izpratnē, bet attiecas arī uz izmeklēšanas procesu.

71. Tas ir pamatojams ar šīs tiesību normas dažu valodu redakciju formulējumu, kas ne vienmēr ietver ierobežojumu attiecībā uz "tiesu" elementu [26]. Katrā ziņā izmeklēšanas procesā jau var būt ietverti ar tiesu saistīti elementi, piemēram, izmeklētājtiesneša atsevišķu kompetences aspektu formā. Tomēr, tā kā imunitātes tvērums nevar būt atkarīgs no kriminālprocesa konkrētas organizācijas un kompetenču sadalījuma starp tiesībaizsardzības iestādēm un tiesām atsevišķās dalībvalstīs, ir jābalstās uz principu, ka imunitāte ir spēkā vispārīgi attiecībā uz krimināllizmeklēšanas ietvaros veicamiem valsts varas piespiedu pasākumiem [27].

72. Konkrēti pasākumi, kas līdz ar to nav pieļaujami bez imunitātes atbilstoši protokola 11. panta a) punktam iepriekšējas atcelšanas, ietver aizdomās turētā aizturēšanu, nopratināšanu aizdomās turētā statusā un kratīšanu pie aizdomās turētā. Tas pats attiecas uz tamlīdzīgiem pasākumiem saistībā ar administratīvo procesu vai civilprocesu attiecībā uz darbību, ko Savienības darbinieks ir veicis, pildot amata pienākumus [28].

[24] Skat. spriedumu, 1969. gada 10. jūlijs, *Sayag* un *Zürich* (9/69, EU:C:1969:37, 5.–7. punkts). Saskaņā ar Civildienesta noteikumu 22. panta 1. punktu atbildība iekšējās attiecībās ir ierobežota ar smagu pārkāpumu.

[25] Skat. ģenerāladvokāta M. Bobeka secinājumus lietā OH (Imunitāte pret tiesvedību) (C-758/19, EU:C:2021:86, 27. punkts).

[26] Skat., piemēram, "fritagelse for retsforfølgning" dāņu valodas redakcijā, "immune from legal proceedings" angļu valodas redakcijā un "vrijgesteld van rechtsvervolgin" holandiešu valodas redakcijā.

[27] Skat. manus secinājumus lietās Rimšēvičs/Latvija un ECB/Latvija (C-202/18 un C-238/18, EU:C:2018:1030, 144. punkts).

[28] Ar naudas sodu nodrošināti ierašanās vai informācijas sniegšanas pienākumi vai arī drošības pasākumi ir iedomājami arī ārpus kriminālprocesa.

73. Šādu Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punkta tvēruma interpretāciju nesen ir apstiprinājusi Tiesa, uzsvērdama, ka saskaņā ar šo tiesību normu Savienības ierēdnis saistībā ar darbībām, ko viņš ir veicis, pildot amata pienākumus, it īpaši nav pakļauts brīvības atņemšanas pasākumiem [29].

74. Šāda interpretācija ir apstiprināta arī ar Civildienesta noteikumu 19. pantu, kurā ir paredzēts, ka Savienības darbiniekiem ir jāsaņem atļauja, ja viņiem tiesā ir jāliecina par darbībām saistībā ar amata pienākumu pildīšanu vai faktiem, kas viņiem ir kļuvuši zināmi, pildot savus amata pienākumus. No tā *a contrario* izriet, ka Savienības likumdevējs ir uzskatījis, ka pretējā gadījumā imunitāte pret tiesvedību nepieļautu ierēdņa kā liecinieka vai aizdomās turētā nopratināšanu.

75. Turpretim protokola 11. panta a) punktā paredzētās imunitātes funkcionālais raksturs izslēdz to, ka šī imunitāte tiek interpretēta kā visaptverošs izmeklēšanas vai lietas izskatīšanas aizliegums.

76. Pirmkārt, ja būtu izslēgta Savienības darbinieka jebkāda iesaistīšana kriminālizmeklēšanā, tas būtu tieši paredzēts Protokolā par privilēģijām un imunitāti Savienībā. Tā tas ir, piemēram, reglamentēts protokola 8. pantā attiecībā uz Eiropas Parlamenta deputātiem. Pret viņiem sakarā ar viedokli, ko viņi pauduši, vai balsojumu, ko viņi veikuši, pildot amata pienākumus, "nevar veikt izmeklēšanas darbības [..] vai uzsākt tiesvedību".

77. Otrkārt, aizliegums vispār uzsākt izmeklēšanu vai izskatīt gadījumus, uz kuriem eventuāli varētu attiekties protokola 11. panta a) punktā paredzētā imunitāte, praktiski varētu būt saistīts tikai ar attiecīgā Savienības darbinieka personu. Ar to tiktu sapludinātas robežas ar personisko imunitāti [30].

78. Treškārt, kā to ir pamatoti norādījusi Itālijas valdība, ja saistībā ar Savienības darbinieku rīcību kriminālvajāšanas iestādes pat nevarētu veikt sākumsoļus nozīmīgu faktu izmeklēšanai, tad gluži vienkārši nebūtu iespējams konstatēt iespējamās saistības ar Savienības iestādes oficiālajiem uzdevumiem pastāvēšanu.

79. Ceturtkārt, saskaņā ar Tiesas judikatūru Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā interpretācija nedrīkst pārmērīgi apgrūtināt vai pat padarīt neiespējamu kriminālizmeklēšanas veikšanu dalībvalstu teritorijā [31]. Citiem vārdiem sakot, protokolā paredzēto privilēģiju un imunitātes funkcionālajam un līdz ar to ierobežotajam raksturam ir jānodrošina taisnīgs līdzsvars starp Savienības interesēm attiecībā uz tās neatkarību un spēju pildīt savus uzdevumus, no vienas puses, un dalībvalstu interesēm nodrošināt savas kriminālvajāšanas efektivitāti, no otras puses. Visaptverošs izmeklēšanas aizliegums tomēr pārsniegtu to, "kas vajadzīgs, lai veiktu tās uzdevumus", LESD 343. panta izpratnē.

80. Protams, nevar izslēgt, ka noteiktos gadījumos izmeklēšanas dēļ, kas tiek veikta attiecībā uz Savienības ierēdni saistībā ar darbībām, kuras veiktas, pildot amata pienākumus, var draudēt negatīva ietekme uz Savienības iestāžu neatkarību vai spēju pildīt savus uzdevumus. Tieši šī iemesla dēļ Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 18. pantā ir paredzēts, ka, lai piemērotu šo protokolu, Savienības iestādes sadarbojas ar attiecīgo dalībvalstu atbildīgajām

29 Spriedums, 2020. gada 18. jūnijs, Komisija/RQ (C-831/18 P, EU:C:2020:481, 45. punkts).

30 Šajā sakarā skat. šo secinājumu 56. un 61. punktu.

31 Skat. spriedumu, 2020. gada 17. decembris, Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi) (C-316/19, EU:C:2020:1030, 105. punkts).

iestādēm. Minētā mērķis ir izvairīties no konfliktiem protokola noteikumu interpretācijā un piemērošanā [32] un – vispārīgi – nodrošināt, lai nerastos šķēršļi protokola mērķi sasniegšanā. Šajā ziņā ar protokola 18. pantu tiek konkretizēta LES 4. panta 3. punkta norma [33].

81. Tāpēc valsts tiesībaizsardzības iestādēm vai attiecīgi izmeklētājtiesnesim jau agrīnā procesa stadijā ir pienākums informēt Savienības iestādi, kuras labā darbojas aizdomās turētā persona, par notiekošo izmeklēšanu un attiecīgajā gadījumā lūgt atcelt imunitāti [34]. Tas tāpēc, ka šai iestādei ir jābūt iespējai novērtēt, vai pastāv negatīvas ietekmes draudi uz tās spēju pildīt savus uzdevumus un tās neatkarību [35]. Izņēmums var būt piemērojams, lielākais, situācijās, kad acīmredzami nepastāv nekāda saistība starp darbībām, kas ir izmeklēšanas vai kriminālprocesa priekšmets, un no Savienības tiesībām izrietošajiem aizdomās turētā uzdevumiem un pienākumiem. Tomēr, ņemot vērā ciešo saikni starp valstu un Savienības kompetencēm ECBS un Eiropas banku uzraudzības jomā, ir grūti iedomāties, ka centrālās bankas vadītāja darbība, kurai pēc tās ārējā iespaida ir dienesta raksturs, varētu acīmredzami tikt saistīta vienīgi ar valsts kompetences jomu.

82. Ja atbilstoši Savienības iestādes viedoklim vai nu nepastāv nekāda saistība starp inkriminējamiem faktiem un tās uzdevumiem, vai arī nav konstatējama Savienības interese saglabāt imunitāti Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 17. panta 2. punkta izpratnē, izmeklēšanas process var tikt turpināts. Šādā gadījumā konkrētā persona saskaņā ar Civildienesta noteikumu 90. panta 2. punktu un attiecīgajā gadījumā saskaņā ar to 91. pantu var celt prasību Eiropas Savienības Tiesā, kura tad lemj par to, vai imunitāte ir nepamatoti atteikta vai atcelta. Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi, ka šāds iestādes lēmums ir "nelabvēlīgs akts", jo tas rada saistošas tiesiskās sekas, kas tieši un tūlītēji var skart prasītāja intereses, būtiski grozot tā tiesisko stāvokli [36]. No tā izriet, ka lēmums par imunitātes atteikumu vai atcelšanu atbilst visiem apstrīdama tiesību akta nosacījumiem LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē [37], tādēļ to var apstrīdēt arī tiesību subjekti, uz kuriem neattiecas Civildienesta noteikumi, piemēram, visi ECB darbinieki un valstu centrālo banku vadītāji.

83. Savukārt, ja iestāde uzskata, ka pastāv saistība ar tās uzdevumiem un ka imunitātes atcelšana būtu pretrunā tās interesēm, atbildīgais izmeklētājtiesnesis, ja viņš nevēlas akceptēt šo lēmumu, jau izmeklēšanas ietvaros var vērsties Tiesā ar "tiesiskās palīdzības lūgumu" [38]. Šajā ziņā runa ir par īpašu tiesvedības veidu ar saīsinājumu "IMM" (lūgums attiecībā uz imunitāti, "demande relative aux immunités"). Šajā kontekstā Tiesa pārbauda, vai iestāde drīkstēja atteikt imunitātes atcelšanu [39].

32 Spriedumi, 2008. gada 21. oktobris, *Marra* (C-200/07 un C-201/07, EU:C:2008:579, 42. punkts); 2011. gada 6. septembris, *Patriciello* (C-163/10, EU:C:2011:543, 40. punkts), un 2020. gada 17. decembris, Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi) (C-316/19, EU:C:2020:1030, 119. punkts).

33 Spriedumi, 2008. gada 21. oktobris, *Marra* (C-200/07 un C-201/07, EU:C:2008:579, 41. punkts), un 2020. gada 17. decembris, Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi) (C-316/19, EU:C:2020:1030, 119. punkts).

34 Pēc analoģijas ar Savienības arhīviem skat. spriedumu, 2020. gada 17. decembris, Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi) (C-316/19, EU:C:2020:1030, 126. punkts).

35 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 17. decembris, Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi) (C-316/19, EU:C:2020:1030, 102. punkts).

36 Skat. spriedumu, 2020. gada 18. jūnijs, Komisija/RQ (C-831/18 P, EU:C:2020:481, 44.–54. punkts).

37 Skat. jau spriedumu, 2011. gada 13. oktobris, *Deutsche Post* un Vācija/Komisija (C-463/10 P un C-475/10 P, EU:C:2011:656, 36. un 37. punkts).

38 Attiecībā uz šo situāciju skat. rīkojumu, 1990. gada 13. jūlijs, *Zwartveld* u.c. (C-2/88-IMM, EU:C:1990:315).

39 Šajā nozīmē skat. rīkojumu, 1990. gada 13. jūlijs, *Zwartveld* u.c. (C-2/88-IMM, EU:C:1990:315, 24. punkts); šajā sakarā skat. arī šo secinājumu 106. punktu.

84. Visbeidzot – gadījumā, ja valsts iestādes vai tiesas atsakās iesaistīt Savienības iestādes vai Tiesu tikko aprakstītajā nozīmē, pat iespējamais imunitātes subjekts var pats uzsākt "IMM" tiesvedību Tiesā, lai panāktu konstatējumu, ka pastāv imunitāte [40]. Turklāt lojālas sadarbības pienākuma neizpilde saistībā ar protokola piemērošanu var tikt sodīta procesā sakarā ar pienākumu neizpildi [41].

85. Ja arī tas nav noticis, valsts tiesai vēlākais – kā tas ticis veikts šajā lietā – pirms tiesvedības pamatlietā uzsākšanas saskaņā ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 18. pantu ir pienākums vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam [42].

86. No visa iepriekš minētā izriet, ka, lai gan imunitāte pret tiesvedību attiecībā uz darbībām, ko Savienības darbinieki veikuši, pildot amata pienākumus, Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punkta izpratnē aptver valsts varas piespiedu pasākumus kriminālprocesā, tā tomēr vispārīgi neliedz uzsākt un veikt izmeklēšanas procesu.

4. Starpsecinājums

87. Saskaņā ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 22. panta pirmo daļu, lasot to kopsakarā ar protokola 11. panta a) punktu, dalībvalstu centrālo banku vadītāji ietilpst šī protokola piemērošanas jomā, ciktāl viņi kā Savienības amatpersonas ECBS vai Banku savienības ietvaros rīkojas, pildot amata pienākumus, it īpaši pildot ECB Ģenerālpadomes vai ECB Padomes locekļu funkcijas.

88. Imunitāte pret tiesvedību Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punkta izpratnē līdzās pamattiesvedībai tiesā saistībā ar darbībām, kuras veiktas, pildot amata pienākumus, ietver arī valsts varas piespiedu pasākumus kriminālprocesā, kas attiecas uz šādām darbībām, bet tā vispārīgi neliedz uzsākt un veikt izmeklēšanu saistībā ar šādām darbībām.

89. Turklāt no šīs tiesību normas formulējuma izriet, ka imunitāte pret tiesvedību ir piemērojama "arī tad, kad viņi beiguši pildīt amata pienākumus". Ar to ir precizēts, ka imunitāte saglabājas arī pēc amata pienākumu termiņa beigām. Tomēr tā attiecas tikai uz darbībām, kas, pildot dienesta pienākumus, ir veiktas amata pilnvaru laikā. Savukārt jautājumam par to, kad tiek izvirzīti iebildumi pret darbību, kura ir veikta amata pienākumu pildīšanas laikā, nav nozīmes.

B. Par imunitātes pret tiesvedību atbilstoši Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktam konkrētiem nosacījumiem (ceturtais prejudiciālais jautājums)

90. Ar ceturto prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, kā ir jāizdara vērtējums par to, vai apsūdzētajam konkrētajā gadījumā ir imunitāte pret tiesvedību saskaņā ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktu, kāda nozīme šajā ziņā ir Savienības interešu pastāvēšanai un kādos apstākļos iesniedzējtiesai ir jālūdz ECB atcelt imunitāti.

40 Attiecībā uz šo situāciju skat. spriedumu, 1960. gada 16. decembris, *Humblet*/Beļģijas valsts (6/60-IMM, EU:C:1960:48).

41 Šajā sakarā skat spriedumu, 2020. gada 17. decembris, Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi) (C-316/19, EU:C:2020:1030, 111. un nākamie punkti).

42 Šajā sakarā skat. nedaudz tālāk šo secinājumu 93. un nākamos punktus; tāpat – iznākumā – arī spriedums, 2011. gada 6. septembris, *Patriciello* (C-163/10, EU:C:2011:543, 40. punkts).

91. Lai noteiktu, vai konkrēta darbība ir tikusi veikta, pildot amata pienākumus Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punkta izpratnē, nozīme ir darbības saistībai ar Savienības darbinieka pienākumiem un uzdevumiem [43]. Šajā ziņā iesniedzējtiesa it īpaši jautā, vai tā pati var izvērtēt, vai pastāv šī saistība.

92. Tātad, pirmām kārtām, ir jānosaka, kam ir kompetence izvērtēt saistības ar Savienības iestādes vai tās darbinieku uzdevumiem esamību (šajā ziņā skat. tālāk 1. iedaļu). Otrām kārtām, ir jānoskaidro, pēc kādiem kritērijiem šī saistība ir jāizvērtē (šajā ziņā skat. tālāk 2. iedaļu). Visbeidzot, trešām kārtām, ir jāizpēta, kādiem apstākļiem ir nozīme, veicot šo pārbaudi šajā lietā (šajā ziņā skat. tālāk 3. iedaļu).

1. Par saistības ar Savienības uzdevumiem izvērtēšanas kompetenci

93. Jautājumu, vai varētu pastāvēt procesuāls šķērslis Savienības darbinieka imunitātes dēļ, praksē vispirms izskata dalībvalstu tiesībaizsardzības iestādes vai tiesas. Tikai šo iestāžu rīcībā ir vajadzīgā faktiskā informācija, no kuras vispār var sākotnēji izrietēt iespējamā saistība ar Savienības iestādes uzdevumiem. Atbilstoši situācijas loģikai no tā izriet, ka pārbaudi jautājumā, vai pastāv imunitāte saskaņā ar Protokolu par privilēģijām un imunitāti Savienībā, vispirms uzsāk valsts iestādes vai tiesas.

94. Tomēr tas nenozīmē, ka tās varētu patstāvīgi lemt, vai pastāv saistība starp identificētām darbībām un Savienības darbinieka amata uzdevumiem. Gluži pretēji, tiklīdz kāda rīcība *prima facie* varētu ietilpt Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punkta piemērošanas jomā, tām ir jāvēršas Tiesā [44].

95. Šajā ziņā vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktā paredzētās imunitātes attiecībā uz darbībām, kas veiktas, pildot amata pienākumus, mērķis ir novērst to, ka Savienības un tās darbinieku oficiālā darbība tiek izvērtēta atbilstoši dalībvalstu iekšējām tiesībām. Tam it īpaši ir jānodrošina arī Eiropas Savienības Tiesas ekskluzīvā jurisdikcija saskaņā ar LESD 263. pantu, kas attiecas uz Savienības iestāžu pieņemto tiesību aktu tiesiskuma pārbaudi [45].

96. Tikai Tiesa var šaubu gadījumā saistoši definēt to, kas ietilpst Savienības darbinieku uzdevumos un pienākumos [46]. Ja jautājuma par to, vai pastāv saistība ar Savienības uzdevumu, izvērtējums būtu jāveic dalībvalstu tiesām, tā rezultātā tieši šīm tiesām būtu jānosaka, kas ietilpst un kas neietilpst Savienības uzdevumu jomā.

97. Citādi tas ir, protams, saistībā ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 9. panta pirmās daļas a) punktā paredzēto parlamentāro imunitāti. Taču, kā tas izriet no šīs imunitātes formulējuma, tā ir tieši atkarīga no valsts tiesībām [47]. Tā kā tikai valsts tiesu kompetencē ir noteikt savas valsts tiesībās paredzētās parlamentārās imunitātes apjomu, tikai tās attiecīgi var noteikt, vai šī imunitāte attiecas uz noteiktu rīcību.

43 Skat. jau ģenerāladvokāta Ž. Gāna [*J. Gand*] secinājumus lietā *Sayag* un *Zürich* (5/68, nav publicēti, EU:C:1968:30, 608. lpp.); attiecībā uz izteikumiem, veicot amata pienākumus, skat. arī spriedumus, 2011. gada 6. septembris, *Patriciello* (C-163/10, EU:C:2011:543, 33. punkts), un 2020. gada 17. septembris, *Troszczynski*/Parlaments (C-12/19 P, EU:C:2020:725, 40. punkts).

44 Šajā sakarā skatīt šo secinājumu 81. un nākamos punktus.

45 Skat. šo secinājumu 65. un 66. punktu.

46 Šajā nozīmē skat. atzinumu 2/13 (Savienības pievienošanās ECPAK), 2014. gada 18. decembris (EU:C:2014:2454, 224., 225., 230. un 231. punkts), un atzinumu 1/17 (*CETA*), 2019. gada 30. aprīlis (EU:C:2019:341, 132. punkts).

47 Spriedums, 2011. gada 6. septembris, *Patriciello* (C-163/10, EU:C:2011:543, 25. punkts).

98. Tādējādi Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktā paredzētajos gadījumos valsts tiesai pienākums vērsties Tiesā LESD 267. pantā paredzētās prejudiciālā nolēmuma tiesvedības ietvaros no protokola 18. panta izriet, vēlākais, tad, kad valsts tiesa paredz uzsākt tiesvedību pret Savienības darbinieku [48]. Pretējā gadījumā pastāv risks, ka valsts tiesa izvērtē Savienības iestādes darbības, pārkāpjot LESD 263. pantu.

99. Tikai tad, ja Tiesa nonāktu pie secinājuma, ka valsts tiesas paziņotajos faktiskajos apstākļos nepastāv nekāda saistība ar Savienības iestādes uzdevumiem, valsts tiesai būtu tiesības uzsākt tiesvedību krimināllietā. Pretējā gadījumā vispirms ir jālūdz, lai attiecīgā Savienības iestāde atceļ imunitāti saskaņā ar protokola 17. panta 2. punktu [49]. Tādējādi tai tiek dota iespēja pārbaudīt, vai imunitāte ir nepieciešama tās spējas pildīt savus uzdevumus un neatkarības saglabāšanai. Protokols par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā tieši dod iespēju veikt šādu pārbaudi [50].

100. Tas ir otrais iemesls, kura dēļ valsts tiesa nevar viena pati izlemt, ka darbība nav saistīta ar apsūdzētā Savienības uzdevumiem un protokola 11. panta a) punkts tādējādi nav piemērojams. Tas tāpēc, ka tā ar to priekšlaicīgi izdarītu šo pārbaudi attiecīgās iestādes vietā vai radītu šķēršļus šai pārbaudei. Tas nošķir protokola 11. panta a) punktā paredzētās imunitātes gadījumu no protokola 8. panta gadījumiem, kuros nav paredzēts, ka Parlaments pārbauda, vai deputāta imunitāte konkrētajā gadījumā ir nepieciešama [51].

101. Līdz ar to ir jāsecina, ka darbības saistība ar Savienības darbinieku uzdevumiem, kas ir nepieciešama, lai pastāvētu "darbība, kas veikta, pildot amata pienākumus" protokola 11. panta a) punkta izpratnē, ir jānosaka autonomi atbilstoši Savienības tiesībām, un to veic Tiesa [52]. Tomēr tas negroza faktu, ka šim vērtējumam nepieciešamos faktu konstatējumus var veikt tikai valsts tiesa, kas izskata lietu. Tomēr tās uzdevums šajā ziņā ir vienīgi subsumēt atbilstoši tās konstatējumiem pierādītos faktus saskaņā ar Tiesas šim nolūkam noteiktajiem kritērijiem [53].

2. Par nepieciešamās saistības ar Savienības uzdevumiem noteikšanas kritērijiem

102. Attiecībā uz jautājumu par to, kad darbība ir tādā mērā saistīta ar Savienības darbinieka uzdevumiem, ka var runāt par "darbību, kas veikta, pildot amata pienākumus" Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punkta izpratnē, Tiesa līdz šim ir varējusi paust nostāju tikai vienu reizi [54]. Spriedumā lietās *Sayag* un *Zürich* Tiesa šajā sakarā ir nospriedusi, ka imunitāte pret tiesvedību attiecas tikai uz darbībām, kuras pēc sava rakstura ir uzskatāmas par personas, kas atsaucas uz imunitāti, dalību iestādes, kurai tā ir piederīga, uzdevumu īstenošanā [55]. Šīm darbībām tiešas iekšējās saistības dēļ ir nepieciešami jāizriet no iestādes uzdevumiem [56].

48 Attiecībā uz pienākumiem, kas izriet no Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 18. panta, skat. šo secinājumu 80. un nākamos punktus.

49 Tam pamatā būtu jānotiek jau izmeklēšanas procesā (skat. iepriekš šo secinājumu 81. un nākamos punktus), bet, ja iestādei vēl nav bijusi dota iespēja pārbaudīt, vai tiesvedība skars tās spēju pildīt savus uzdevumus un neatkarību, tas tomēr ir jāizdara vēlākais tagad.

50 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 17. decembris, Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi) (C-316/19, EU:C:2020:1030, 102. punkts).

51 Tiesas 2008. gada 21. oktobra spriedumā *Marra* (C-200/07 un C-201/07, EU:C:2008:579, 32. punkts) izteiktais apsvērums attiecas tikai uz šo aspektu.

52 Skat. jau Tiesas apsvērumus par šo jautājumu spriedumā, 2011. gada 6. septembris, *Patriciello* (C-163/10, EU:C:2011:543, 28.–37. punkts).

53 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 6. septembris, *Patriciello* (C-163/10, EU:C:2011:543, 37. punkts), un 2020. gada 17. septembris, *Troszczynski*/Parlaments (C-12/19 P, EU:C:2020:725, 57. punkts).

54 Šis jautājums tomēr rodas arī pašlaik izskatīšanā esošajā lietā OH (Imunitāte pret tiesvedību) (C-758/19, EU:C:2021:86), kurā ģenerāladvokāts M. Bobeks 2021. gada 2. februārī sniedza savus secinājumus.

55 Spriedums, 1968. gada 11. jūlijs, *Sayag* un *Zürich* (5/68, EU:C:1968:42, 600. lpp.).

56 Spriedums, 1969. gada 10. jūlijs, *Sayag* un *Zurich* (9/69, EU:C:1969:37, 7. punkts).

103. Lai varētu pielietot šos kritērijus, ir nepieciešams uzdot jautājumu, kādas darbības atbilstoši imunitātes, kas attiecas uz darbībām, kuras veiktas, pildot amata pienākumus, jēgai un mērķim ar šo imunitāti ir aptvertas.

104. Tādēļ šķiet saprātīgi pievērsties jautājumam par to, vai attiecīga darbība oficiālam uzdevumam ir "nepieciešama"[57], proti, vai tai attiecībā uz šo uzdevumu ir cēloņsakarīgs raksturs vai arī tā ar to ir saistīta[58]. Proti, Savienības iestāžu netraucēta funkcionēšana un neatkarība varētu tikt apdraudēta, ja Savienības darbiniekiem saistībā ar darbībām, kas gan nav saistītas ar viņu tiesību aktos paredzētās nodarbošanās pamatjomu, bet kas tomēr to veicina vai tai ir nepieciešamas, rodas bažas tikt pakļautiem civiltiesiskai vai krimināltiesiskai atbildībai[59].

105. Tomēr, kā jau ticis norādīts, imunitātes attiecībā uz darbībām, kas veiktas, pildot amata pienākumus, mērķis it īpaši ir novērst to, ka Savienības iestāžu darbību vērtējumu veic valsts iestādes un tiesas, tādējādi radot apdraudējumu Savienības iestāžu spējai pildīt savus uzdevumus un neatkarībai. Līdz ar to saistības starp darbību un Savienības iestādes uzdevumiem esamība vienmēr ir jāpieņem tad, ja šīs darbības vērtējums prasītu veikt šīs iestādes darbinieku pienākumu loka vērtējumu, kas atbilstoši iepriekš norādītajiem apsvērumiem[60] ir nevis valsts iestāžu un tiesu kompetencē, bet gan vienīgi Savienības iestāžu un – galu galā – Tiesas kompetencē.

106. Šāda vajadzīgās saistības izpratne pārmērīgi neierobežo dalībvalstu pamatotas krimināltvajāšanas intereses. Proti, darbības, kas veikta, pildot amata pienākumus, un ar to saistītās imunitātes esamība saskaņā ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktu – attiecīgā gadījumā pēc tam, kad to ir konstatējusi Tiesa, – nenozīmē to, ka pastāvētu galīgā neiespējamība īstenot vajāšanu pret attiecīgo personu un to notiesāt. Gluži pretēji, dalībvalstu administratīvās vai tiesu iestādes var lūgt attiecīgo iestādi atcelt imunitāti saskaņā ar protokola 17. panta 2. punktu. Šajā ziņā no Tiesas judikatūras izriet, ka saskaņā ar protokola 18. pantā paredzēto lojālas sadarbības principu Savienības iestādēm savukārt šis lūgums ir jāapmierina, ja konkrētajā gadījumā nepastāv Savienības intereses saglabāt imunitāti[61]. Ja pēc lūguma iesniegšanas tās nepamatoti atsaka imunitātes atcelšanu, Tiesa var vēl joprojām atļaut krimināltvajāšanu[62].

107. Šajā ziņā Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktā paredzētā imunitāte atšķiras no tā 8. pantā paredzētās Eiropas Parlamenta deputātu imunitātes, kura nevar tikt atcelta[63]. Šķiet, ka tieši šī īpatnība ir iemesls, kādēļ Tiesa ir nospriedusi, ka saistībai [starp pausto viedokli un parlamentārajiem pienākumiem] ir jābūt tiešai un acīmredzamai[64]. Tādējādi protokola 11. panta a) punktā paredzētajos gadījumos tik šaura saistības izpratne netiek prasīta.

57 Skat. ģenerāladvokātes E. Šarpstones [*E. Sharpston*] secinājumus lietā Komisija/RQ (C-831/18 P, EU:C:2019:1143, 54. punkts).

58 Skat. ģenerāladvokāta Ž. Gāna secinājumus lietā *Sayag* un *Zürich* (5/68, nav publicēti, EU:C:1968:30, 608. lpp.).

59 Šajā nozīmē skat. arī ģenerāladvokāta M. Bobeka secinājumus lietā OH (Imunitāte pret tiesvedību) (C-758/19, EU:C:2021:86, 27., 29. un 67. punkts), kurš pamatojas uz tuvuma kritēriju.

60 Skat. šo secinājumu 95., 96. un 98. punktu.

61 Šajā nozīmē skat. rīkojumu, 1990. gada 13. jūlijs, *Zwartveld* u.c. (C-2/88-IMM, EU:C:1990:315, 22. un 25. punkts), un spriedumu, 2020. gada 17. decembris, Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi) (C-316/19, EU:C:2020:1030, 101. punkts).

62 Šajā sakarā skat. šo secinājumu 83. punktu un rīkojumu, 1990. gada 6. decembris, *Zwartveld* u.c. (C-2/88-IMM, EU:C:1990:440).

63 Spriedumi, 2008. gada 21. oktobris, *Marra* (C-200/07 un C-201/07, EU:C:2008:579, 44. punkts), un 2011. gada 6. septembris, *Patriciello* (C-163/10, EU:C:2011:543, 27. punkts).

64 Spriedumi, 2011. gada 6. septembris, *Patriciello* (C-163/10, EU:C:2011:543, 35. punkts), un 2020. gada 17. septembris, *Troszczynski* /Parlaments (C-12/19 P, EU:C:2020:725, 39. punkts); šajā sakarā skat. ģenerāladvokāta P. Pikamēes [*P. Pikamäe*] secinājumus lietā *Troszczynski*/Parlaments (C-12/19 P, EU:C:2020:258, 51. punkts).

108. Katrā ziņā darbības, kas ir veikta, pildot amata pienākumus, esamībai nerada šķērsli tas, ka tā, iespējams, ir prettiesiska [65]. Atbilstoši tikko izklāstītajam tam tā ir jābūt jau tāpēc, ka attiecīgajā tiesvedībā darbības prettiesiskumu vēl ir tikai paredzēts novērtēt. Ja prettiesiskums tiktu priekšlaicīgi pieņemts un līdz ar to imunitāte pret tiesvedību dalībvalstīs tiktu atcelta, tad galu galā varētu notikt tā, ka kāda valsts tiesa Tiesas vietā lemtu par Savienības iestādes darbību tiesiskumu. Daudzu īpaši smagu apsūdzību – piemēram, nonāvēšanas noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas – gadījumā imunitāte tātad parasti tiks atteikta tāpēc, ka šāds nodarījums neprasa izvērtēt apsūdzētā no Savienības tiesībām izrietošo pienākumu loku un līdz ar to tam acīmredzami nav nekādas saistības ar šīs personas no Savienības tiesībām izrietošajiem uzdevumiem, tomēr nevis tāpēc, ka nodarījums ir prettiesisks [66].

109. Gluži pretēji, darbības iespējamais prettiesiskums ir jāņem vērā tikai imunitātes atcelšanas līmenī. Darbības, kas, visticamāk, ir prettiesiska, gadījumā būtu jāpastāv īpaši nopietnām Savienības interesēm, lai imunitātes saglabāšana būtu pamatota.

110. Pretēji iesniedzējtiesas piektā prejudiciālā jautājuma pirmajā daļā minētajam apsvērumam darbības saistības ar Savienības uzdevumiem vērtējumā Savienības īpašo interešu esamībai arī nav nozīmes. Protams, saskaņā ar protokola 17. panta pirmās daļas vispārējo noteikumu tajā paredzētās privilēģijas un imunitāte tiek piešķirtas vienīgi Savienības interesēs. Tomēr attiecībā uz jautājumu par imunitātes pastāvēšanu no tā izriet vienīgi tas, ka šāda imunitāte ir funkcionāli ierobežota un ir piemērojama tikai attiecībā uz darbībām, kas veiktas, pildot amata pienākumus [67]. Turpretim Savienības interešu esamība ir izvērtējama tikai iespējamas imunitātes atcelšanas kontekstā. Šajā ziņā protokola 17. panta otrajā daļā ir precizēts, ka katra iestāde atceļ imunitāti, ja tas nav pretrunā Savienības interesēm. Attiecīgajai iestādei turpretim nav jāpierāda, ka kriminālvajāšana varētu apdraudēt šīs iestādes spēju pildīt savus uzdevumus vai neatkarību, lai pamatotu funkcionālās imunitātes pastāvēšanu kā tādu [68].

111. Rezultātā ir jāsecina, ka par "darbībām, kas veiktas, pildot amata pienākumus" Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punkta izpratnē tātad ir uzskatāmas darbības, kas tiešas iekšējās saistības dēļ nepieciešami izriet no iestādes uzdevumiem un tāpēc pēc sava rakstura ir uzskatāmas par kādas no šajā tiesību normā minētajām personām dalību iestādes, kurai tā ir piederīga, uzdevumu īstenošanā. Tas ir gadījums, kad šādas darbības pārbaudei tiesā ir nepieciešams veikt tādu attiecīgas iestādes vai tās darbinieku pienākumu loka izvērtējumu, uz kuru attiecas Tiesas ekskluzīvā kompetence.

3. Par nepieciešamās saistības esamību šajā lietā

112. Lai iesniedzējtiesai sniegtu lietderīgu atbildi uz jautājumu, ko tā konkrēti ir uzdevusi, proti, vai ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktu netiek pieļauts uzsākt tiesas izmeklēšanu pamatlietā, turpmāk ir jāveic nepieciešamās saistības pārbaude, ciktāl tas ir iespējams, pamatojoties uz paziņotajiem faktiskajiem apstākļiem. Turklāt ir jāņem vērā materiālie nosacījumi, kuru esamība šajā kontekstā iesniedzējtiesai vēl ir jāpārbauda [69].

65 Skat. spriedumu, 2019. gada 19. decembris, *Junqueras Vies* (C-502/19, EU:C:2019:1115, 89. punkts), un ģenerāladvokāta M. Bobeka secinājumus lietā OH (Imunitāte pret tiesvedību) (C-758/19, EU:C:2021:86, 27. punkts).

66 Skat. ģenerāladvokāta L. M. Pojareša Maduru [*L. M. Poiares Maduro*] secinājumus apvienotajās lietās *Marra* (C-200/07 un C-201/07, EU:C:2008:369, 12. punkts).

67 Šajā sakarā skatīt šo secinājumu 63. un 64. punktu.

68 Spriedums, 2020. gada 17. decembris, Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi) (C-316/19, EU:C:2020:1030, 100. punkts).

69 Šajā sakarā skat. šo secinājumu 101. punktu.

113. Šajā ziņā praksē grūtības var radīt it īpaši centrālās bankas vadītāja darbības attiecināšana uz valsts vai attiecīgi Savienības tiesībās paredzētajiem uzdevumiem ECBS un Eiropas banku uzraudzības ietvaros, ņemot vērā šo sistēmu ciešo integrāciju[70]. Tas ilustrē, pirmkārt, pienākumu agrīnā posmā iesaistīt šādā procedūrā ECB[71] un, otrkārt, nepieciešamību atstāt Tiesas ziņā vērtējumu attiecībā uz saistību ar Savienības uzdevumiem[72].

114. No iesniedzējtiesas lēmuma izriet, pirmkārt, ka apsūdzētajam tiek pārmests, ka laikā no 2010. gada vidus līdz 2015. gada beigām viņš apmaiņā pret naudu vai materiāliem pakalpojumiem esot devis padomus Trasta Komercbankai FKTK uzraudzības jautājumos un esot palīdzējis sagatavot saraksti ar FKTK, pielietojot informāciju, kuru viņš, izmantojot savu dienesta stāvokli, bija ieguvis no FKTK. Otrkārt, līdz FKTK 2016. gada 5. februāra ierosinājumam anulēt Trasta Komercbankas kredītiestādes licenci viņš neesot piedalījies FKTK padomes sēdēs, kurās tika skatīti ar Trasta Komercbankas uzraudzību saistīti jautājumi, un šajā kontekstā neesot novērsis Trasta Komercbankas kapitāla rādītāju pasliktināšanos un neesot darbojies, lai novērstu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu. Treškārt, viņš tiek apsūdzēts par to, ka 2012. un 2013. gadā viņš naudu, kuru bija saņēmis kā atlīdzību, esot ieguldījis nekustamajā īpašumā, lai slēptu tās izcelsmi.

a) Par apsūdzībām attiecībā uz laikposmu pirms 2014. gada 4. novembra

115. ECBS ietvaros valstu centrālo banku vadītāji Savienības uzdevumus pilda it īpaši tad, kad tie kā ECB Padomes locekļi lemj par monetārās politikas pasākumiem. ECB Padome saskaņā ar LESD 129. panta 1. punktu, lasot to kopsakarā ar ECBS un ECB statūtu 12.1. panta pirmo daļu, definē Savienības monetāro politiku[73]. Savukārt ECB Ģenerālpadome saskaņā ar LESD 141. panta 2. punktu koordinē dalībvalstu monetāro politiku nolūkā nodrošināt cenu stabilitāti.

116. Kopš 2014. gada 4. novembra, kad stājās spēkā vienotais uzraudzības mehānisms, valstu centrālo banku vadītāji savā ECB Padomes locekļu statusā var īstenot uzdevumus arī banku uzraudzības tiesību jautājumos. Proti, saskaņā ar VUM regulas 6. panta 1. punktu ECB ir atbildīga par vienotā uzraudzības mehānisma, kuru veido ECB un valstu kompetentās iestādes, efektīvu un saskaņotu darbību[74]. Saskaņā ar VUM regulas 26. panta 8. punktu galīgos lēmumus attiecībā uz ECB saskaņā ar šīs pašas regulas 4. panta 1. punktu uzticētajiem uzraudzības uzdevumiem pieņem ECB Padome pēc tam, kad tā sauktā Uzraudzības valdes ir veikusi sagatavošanu[75]. ECB Ģenerālpadomei, kurai ir piederīgi arī dalībvalstu, kuras nav monetārās savienības dalībnieces, centrālo banku vadītāji, šajā sistēmā pēc definīcijas nav nekādu uzdevumu, jo VUM tiek uzraudzītas tikai eurozonas bankas.

117. Runājot par apsūdzību par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, nav saskatāms, kādā veidā tā varētu būt saistīta ar apsūdzētā kā ECB lēmējinstances locekļa no Savienības tiesībām izrietošajām funkcijām. Proti, naudas summas ieguldījumam nekustamā īpašuma projektā nav nekādas iekšējās saistības ar monetārās politikas vai banku uzraudzības darbības jomām.

70 Par šo prasību skat. šo secinājumu 62. punktu.

71 Skat. šo secinājumu 81. punktu.

72 Skat. it īpaši šo secinājumu 95. un 96. punktu.

73 Spriedums, 2015. gada 16. jūnijs, *Gauweiler* u.c. (C-62/14, EU:C:2015:400, 38. punkts).

74 Spriedumi, 2018. gada 19. decembris, *Berlusconi* un *Fininvest* (C-219/17, EU:C:2018:1023, 53. punkts), un 2019. gada 2. oktobris, *Crédit Mutuel Arkéa*/ECB (C-152/18 P un C-153/18 P, EU:C:2019:810, 60. punkts).

75 Šajā sakarā skat. ECB reglamenta 13g.1. panta pirmo teikumu. Saskaņā ar VUM regulas 26. panta 1. punktu Uzraudzības valde uzņemas lēmumu plānošanu un izpildi. ECB Padomes izceltā loma banku prudenciālajā uzraudzībā izriet arī no VUM regulas 7. panta 7. punkta, 19. panta 3. punkta, 24. panta 7. un 8. punkta, kā arī 25. panta 4. un 5. punkta.

118. Ciktāl darbības, par kurām ir celta apsūdzība, būtu tikušas izdarītas laikposmā pirms 2014. gada 1. janvāra – datuma, kurā Latvija ir pievienojusies eurozonai, saistība ar apsūdzētā no Savienības tiesībām izrietošajām funkcijām arī ir izslēgta. Tas tāpēc, ka šajā laikposmā apsūdzētais bija tikai ECB Ģenerālpadomes, kurai ir tikai monetārās politikas pilnvaras, loceklis[76]. Tomēr iepriekš minēto apsūdzību iekšējā saistība ar monetārās politikas pasākumiem nav saskatāma.

119. Atbilstoši minētajam saistība ar apsūdzētā kā ECB Padomes locekļa pienākumiem nepastāv arī laikposmā no 2014. gada 1. janvāra līdz 2014. gada 3. novembrim, jo arī ECB Padome šajā laikposmā pildīja tikai monetārās politikas uzdevumus. Proti, šo secinājumu 116. punktā minētos banku uzraudzības uzdevumus ECB Padome veic tikai no 2014. gada 4. novembra, kas ir datums, kad stājās spēkā VUM regula. Tāpat FKTK, kuras darbībā apsūdzētais ar padomdevēja tiesībām – saskaņā ar iesniedzējtiesas norādēm – ir piedalījies visā apsūdzības laikposmā, pirms vienotā uzraudzības mehānisma stāšanās spēkā veica tikai valsts līmeņa uzraudzības uzdevumus[77].

b) Par apsūdzībām attiecībā uz laikposmu kopš 2014. gada 4. novembra

120. Trasta Komercbanka kā mazāk nozīmīga kredītiestāde VUM regulas 6. panta 4. punkta izpratnē arī pēc VUM stāšanās spēkā, runājot par šīs regulas 4. panta 1. punkta b), d) līdz g) un i) apakšpunktā minētajiem uzraudzības uzdevumiem, saskaņā ar tās 6. panta 6. punktu joprojām bija pakļauta FKTK tiešajai uzraudzībai.

121. Tomēr saskaņā ar VUM regulas 4. panta 1. punkta a) apakšpunktu atļaujas (licences) anulēšana ir ekskluzīvā ECB kompetencē, un tas tā ir arī tad, ja runa ir par tādu mazāk nozīmīgu kredītiestādi kā Trasta Komercbanka.

122. Protams, ECB Padome lēmumu anulēt Trasta Komercbankas atļauju (licenci) pieņēma tikai 2016. gada 3. martā un tādējādi – ciktāl var spriest – pēc laikposma, uz kuru attiecas apsūdzība pamatlietā. Taču šajā lietā šis lēmums tika pieņemts atbilstoši VUM regulas 14. panta 5. punktam un VUM pamatregulas 83. panta 1. punktam, pamatojoties uz FKTK kā "valsts kompetentās iestādes" VUM regulas 2. panta 2) punkta izpratnē, kuras darbībā apsūdzētais arī bija piedalījies ar padomdevēja tiesībām, ierosinājumu. Šajā ziņā ir jābalstās uz pieņēmumu, ka FKTK jau ilgāku laikposmu pirms šī ierosinājuma iesniegšanas ECB nodarbojās ar pārbaudi, vai Trasta Komercbanka joprojām atbilst atļaujas (licences) prasībām.

123. Šādā situācijā valsts uzraudzības iestādes, manuprāt, funkcionāli darbojas kā Savienības iestādes. Līdz ar to par tādām ir uzskatāmi arī valsts centrālās bankas vadītāji, kad tie pilda šīs iestādes locekļu funkcijas[78].

124. Valsts uzraudzības iestāžu rīcību VUM ietvaros var iedalīt trīs situāciju grupās. Pirmajā situāciju grupā valsts uzraudzības iestādes īsteno tām atbilstoši valsts tiesībām visās ar VUM regulu neaptvertajās jomās piešķirtos uzdevumus (skat. VUM regulas 1. panta piekto daļu).

125. Otrās situāciju grupas ietvaros tās gan veic VUM regulā paredzētos uzdevumus, tomēr rīkojas kā patstāvīgi subjekti. Šajā situāciju grupā ietilpst, piemēram, mazāk nozīmīgu kredītiestāžu prudenciālā uzraudzība atbilstoši VUM regulas 6. panta 6. punktam. Šajā ziņā valsts

[76] Skat. jau šo secinājumu 53. punktu.

[77] Par FKTK Savienības tiesību uzdevumiem skat. tālāk šo secinājumu 124.–128. punktu.

[78] Saskaņā ar VUM regulas 13. apsvērumu valstu kompetentās iestādes ne vienmēr ir centrālās bankas, tomēr daudzās dalībvalstīs tas tā ir. Latvijas gadījumā par uzraudzību VUM ietvaros ir atbildīga nevis centrālā banka, bet FKTK. Tomēr saskaņā ar iesniedzējtiesas norādēm centrālās bankas vadītājs atbilstoši Latvijas tiesībām piedalās FKTK darbībā ar padomdevēja tiesībām.

uzraudzības iestādes saskaņā ar VUM regulas 6. panta 6. punktu ir pašas atbildīgas par visu atbilstošu prudenciālās uzraudzības lēmumu pieņemšanu un saskaņā ar VUM regulas 6. panta 5. punkta a) apakšpunktu ir pakļautas tikai ECB vispārīgajiem norādījumiem.

126. Trešajā situāciju grupā valsts uzraudzības iestādes darbojas tikai ECB lēmuma sagatavošanas vajadzībām, šajā ziņā nepieņemot patstāvīgus lēmumus, kuri būtu saistoši ECB. Šīs situācijas piemērs no Tiesas judikatūras ir procedūra būtiskas līdzdalības atļaušanai atbilstoši *CRD* direktīvas 22. un 23. pantam, lasot tos kopsakarā ar VUM regulas 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu un 15. pantu [79]. Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi, ka eventuāla valsts iestāžu iesaistīšanās procesā, kura iznākumā tiek pieņemts ECB lēmums, nevar likt apšaubīt tā kvalificēšanu par Savienības aktu [80]. Tā kā gala atbildība gulstas uz ECB, šajā situācijā valsts uzraudzības iestāžu rīcība tātad ir attiecināma uz ECB.

127. No tā izriet, pirmkārt, ka tikai Tiesai ir kompetence izvērtēt šāda pasākuma tiesiskumu, arī tiktāl, cik šajā sakarā ir jāizvērtē valsts uzraudzības iestādes rīcība [81]. Otrkārt, tas obligāti nozīmē arī to, ka uz šo iestāžu rīcību šajā kontekstā attiecas imunitāte pret tiesvedību valsts tiesās, jo funkcionāli tās ir jāuzskata par ECB struktūrām Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 22. panta pirmās daļas izpratnē. Pretējā gadījumā šīs rīcības vērtējumu varētu veikt dalībvalstu tiesas [82].

128. Par tieši šādu gadījumu ir runa attiecībā uz bankas atļaujas (licences) anulēšanas procedūru atbilstoši VUM regulas 4. panta 1. punkta a) apakšpunktam un 14. panta 5. punktam, lasot tos kopsakarā ar VUM pamatregulas 83. pantu, kura šajā lietā tikusi piemērota Trasta Komercbankai. Lai gan atļaujas (licences) anulēšana saskaņā ar VUM regulas 14. panta 5. punktu tika veikta pēc FKTK ierosinājuma, tomēr ECB, kurai šis ierosinājums gan bija pilnībā jāņem vērā, tas saskaņā ar VUM pamatregulas 83. panta 1. punktu nebija saistošs. FKTK tātad šajā ziņā īstenoja tikai palīgfunkciju. No tā izriet, ka FKTK rīcības vērtējumu šajā kontekstā ir kompetenta veikt tikai Tiesa [83].

129. Lai noskaidrotu, vai darbības, par kurām apsūdzētais tiek apsūdzēts attiecībā uz laikposmu kopš 2014. gada 4. novembra, ir saistītas ar viņa no Savienības tiesībām izrietošajiem uzdevumiem, iesniedzējtiesai tātad ir jāpārbauda, vai "padomdevēja darbības", par kurām viņš tiek apsūdzēts saistībā ar laikposmu pēc šī datuma, ir attiekušās uz prasībām, kuru neizpildes gadījumā var tikt anulēta kredītiestādes atļauja (licence) un ar kurām FKTK tātad būtu varējusi pamatot savu ierosinājumu atbilstoši VUM regulas 18. pantam, lasot to kopsakarā ar 14. panta 5. punktu.

130. Konkrēti – ir jāpārbauda, piemēram, vai apsūdzībā ietvertais pārmetums par padomu sniegšanu attiecībā uz būtiskas līdzdalības nodrošināšanai nepieciešamā bankas pamatkapitāla apjoma palielināšanu un pasākumiem, kas ir nepieciešami investoru (akcionāru) piesaistīšanai, ir saistīts ar kredītiestāžu pašu kapitāla prasībām, kuru neievērošanas gadījumā var tikt anulēta kredītiestādes atļauja (licence), piemēram, saskaņā ar *CRD* direktīvas 18. panta d) punktu. Tas pats attiecas uz apsūdzību par padomu sniegšanu attiecībā uz Trasta Komercbankas nespēju nodrošināt Latvijas Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību ievērošanu. Proti, no VUM regulas 28. un 29. apsvēruma šajā ziņā gan izriet, ka

79 Spriedums, 2018. gada 19. decembris, *Berlusconi* un *Fininvest* (C-219/17, EU:C:2018:1023, 43. un 55. punkts).

80 Skat. spriedumu, 2018. gada 19. decembris, *Berlusconi* un *Fininvest* (C-219/17, EU:C:2018:1023, 43. un 56. punkts).

81 Spriedums, 2018. gada 19. decembris, *Berlusconi* un *Fininvest* (C-219/17, EU:C:2018:1023, 57. punkts).

82 Šajā sakarā skat. šo secinājumu 65. un 66. punktu.

83 Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2018. gada 19. decembris, *Berlusconi* un *Fininvest* (C-219/17, EU:C:2018:1023, 57. punkts).

cīņa pret finanšu sistēmas izmantošanu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai ir tikai valsts līmeņa uzraudzības uzdevums. Tomēr aizdomas par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju akcionāra personā ir aspekts, kas var tikt ņemts vērā saistībā ar atļaujas (licences) anulēšanu [84]. Turklāt saskaņā ar *CRD* direktīvas 18. panta e) un f) punktu, lasot to kopsakarā ar 67. panta [1. punkta] o) apakšpunktu, atļauja (licence) var tikt anulēta arī piemērojamu valsts tiesību aktu pārkāpumu gadījumā.

131. Šajā kontekstā ir jāprecizē, ka "padomu sniegšana" bankai, ko veic tādas iestādes loceklis, kurai ir pastāvīgi jāpārbauda, vai banka ievēro minētās prasības, šajā gadījumā – FKTK, vai kurai galu galā ir jākonstatē to neizpilde, šajā gadījumā – ECB Padome, un kas attiecas tieši uz šīm prasībām, ir iekšēji saistīta ar šīs iestādes uzdevumiem arī tad, ja ar to tiek slēpti apstākļi, kuriem būtu jāizraisa atļaujas (licences) anulēšana. Šāda rīcība, ko veic ECB Padomes loceklis, iespējams, ir pienākumu neizpilde, jo padomu sniegšana kredītiestādēm no ECB puses nav paredzēta un šajā ziņā apsūdzētais, pastāvot attiecīgajiem apstākļiem, nav ievērojis saņemtās informācijas konfidencialitāti. Tomēr tieši šī iemesla dēļ šī rīcība ir iepriekš minētajā izpratnē saistīta ar šī locekļa pienākumiem, jo attiecīgās rīcības novērtējums attiecībā uz to, vai tā ir atbilstoša vai pretēja pienākumiem, ir nevis iesniedzējtiesas, bet galu galā Tiesas kompetencē [85].

132. Tas nozīmē, ka šajā ziņā ir jāiesniedz lūgums ECB atcelt imunitāti saskaņā ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 17. panta 2. punktu [86].

133. Tomēr pretēji tam, uz ko iesniedzējtiesa, šķiet, norāda piektajā prejudiciālajā jautājumā, ar konstatējumu par saistību ar apsūdzētā no Savienības tiesībām izrietošo amata pienākumu pildīšanu nekādi netiek spriests par Savienības interešu esamību attiecībā uz viņa imunitāti pret tiesvedību. Tas tāpēc, ka, pirmkārt, ja nepastāv saistība ar Savienības uzdevumiem, nav nekādas imunitātes, kas būtu jāatceļ. Otrkārt, ja pastāv nepieciešamā saistība, imunitātes atcelšana ne vienmēr ir pretrunā Savienības interesēm. Pretējā gadījumā atcelšana nekad nevarētu notikt.

134. Citiem vārdiem sakot, ir pilnīgi iespējams un – ņemot vērā ECB šajā tiesvedībā pausto nostāju – par ticams, ka ECB atcels apsūdzētā imunitāti un ka līdz ar to kriminālvajāšanas Latvijā veikšanai vairs nebūs nekādu šķēršļu. Ja – pretēji sagaidāmajam – ECB liegs imunitātes atcelšanu, iesniedzējtiesa var šo lēmumu vēlreiz iesniegt pārbaudei Tiesā [87].

c) Starpsecinājums

135. Iesniedzējtiesas norādītajos faktiskajos apstākļos nepastāv saistība starp darbībām, par kurām apsūdzētais tiek apsūdzēts attiecībā uz laikposmu pirms 2014. gada 4. novembra, un viņa kā ECB Ģenerālpadomes vai ECB Padomes locekļa no Savienības tiesībām izrietošajiem pienākumiem. Attiecībā uz laikposmu kopš VUM stāšanās spēkā 2014. gada 4. novembrī pastāv saistība ar viņa kā ECB Padomes un FKTK – "valsts kompetentās iestādes" VUM regulas 2. panta 2) punkta izpratnē – locekļa no Savienības tiesībām izrietošajiem pienākumiem, ja apsūdzētājam inkriminējamā padomu sniegšana Trasta Komercbankai ir attiekusies uz prasībām, kas var būt nozīmīgas kredītiestādes licences anulēšanai. Tas ir jākonstatē iesniedzējtiesai.

84 Skat. ECB Norādījumus par iesniegumu licences saņemšanai novērtēšanu, Vispārīgi iesniegumi licences saņemšanai; otrais pārstrādātais izdevums, 2019. gada janvāris, 29. lpp.

85 Šajā sakarā skat. šo secinājumu 108. punktu.

86 Attiecībā uz šo procesu skat. šo secinājumu 99. punktu.

87 Šajā sakarā skat. it īpaši šo secinājumu beigās 83. punktu un 106. punktu.

C. Par LESD 130. panta prasībām (piektais prejudiciālais jautājums)

136. Tomēr rodas jautājums, vai LESD 130. pants, kurā ir reglamentēta ECB, valstu centrālo banku un to lēmējinstanču locekļu neatkarība, varētu būt pamats lielākai centrālo banku vadītāju imunitātei. Šajā ziņā iesniedzējtiesa ar piekto prejudiciālo jautājumu vēlas noskaidrot, vai ar Savienības tiesībām netiek pieļautas kriminālprocesuālas darbības pret centrālās bankas vadītāju, ja kriminālprocess nav saistīts ar viņa no Eiropas Savienības tiesībām izrietošajiem uzdevumiem.

137. Saskaņā ar LESD 130. pantu šajā tiesību normā minētās struktūras un iestādes nepieņem norādījumus no citām iestādēm, ne arī drīkst mēģināt tās iespaidot, tām veicot amata pienākumus. ECB, valstu centrālo banku un to lēmējinstanču locekļu neatkarība atbilstoši Līgumu koncepcijai ir obligāts nosacījums cenu stabilitātes saglabāšanai, kas ir ECBS galvenais uzdevums [88].

138. Šo neatkarību tomēr varētu apdraudēt valsts izmeklēšanas process vai kriminālprocess un valsts varas piespiedu pasākumi pret centrālās bankas vadītāju saistībā ar uzdevumiem, kuriem ir pilnīgi iekšzemes raksturs, vai pat ar dienestu nesaistītiem jautājumiem. Politiskais spiediens, kas attiecīgajos apstākļos no tā varētu izrietēt, vai vienkārša šīs personas rīcības iespēju ierobežošana, piemēram, aizturēšanas gadījumā, varētu apdraudēt uzdevumu neatkarīgu veikšanu ECBS ietvaros [89].

139. Šajā kontekstā varētu būt lietderīgi piešķirt ECB lēmējinstanču locekļiem plašāku aizsardzību it īpaši pret valsts varas piespiedu pasākumiem, kas nav ierobežota ar viņu no Savienības tiesībām izrietošo funkciju izpildi. Proti, noteikumi par neatkarību būtībā ir paredzēti, lai aizsargātu ECBS no jebkāda politiskā spiediena, lai tā varētu efektīvi sasniegt saviem uzdevumiem paredzētos mērķus [90].

140. Šāda personīga imunitāte Savienības tiesībās nav pilnībā nezināma. Piemēram, saskaņā ar Tiesas statūtu 3. panta pirmās daļas pirmo teikumu un 8. pantu, kurus neskar Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 20. pants, Tiesas tiesnešiem, kā arī tās ģenerāladvokātiem ir imunitāte pret tiesvedību. Atšķirībā no diplomātiskās imunitātes Tiesas locekļu imunitāte ir spēkā pat dalībvalstī, kura viņus ir nominējusi. Tam ir jānodrošina, lai Tiesas locekļu objektivitāte būtu īpaši aizsargāta [91].

141. Vienlaikus centrālo banku vadītāju imunitātes paplašināšana ārpus Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punkta netika paredzēta, lai gan protokolā ir tieši iekļauta šī iespēja [92].

142. Tā arī nav nepieciešama.

88 Šajā sakarā skat. manus secinājumus lietās Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi) (C-316/19, EU:C:2020:641, 59. punkts) un Rimšēvičs/Latvija un ECB/Latvija (C-202/18 un C-238/18, EU:C:2018:1030, 5. un 76. punkts).

89 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 26. februāris, Rimšēvičs un ECB/Latvija (C-202/18 un C-238/18, EU:C:2019:139, 52., 61. un 73. punkts).

90 Spriedumi, 2015. gada 16. jūnijs, *Gauweiler* u.c. (C-62/14, EU:C:2015:400, 40. punkts), un 2019. gada 26. februāris, Rimšēvičs un ECB/Latvija (C-202/18 un C-238/18, EU:C:2019:139, 47. punkts).

91 Skat. zvēresta formulu atbilstoši Tiesas statūtu 2. pantam.

92 Skat. protokola 22. panta 1. punktā ietverto atsauci, saskaņā ar kuru ECBS un ECB statūti netiek skarti. Tomēr atšķirībā no Tiesas statūtiem tajos nav paredzēta tāda ECB lēmējinstanču locekļu imunitāte, kas pārsniegtu protokolā noteikto imunitāti.

143. Proti, runājot par tīri iekšzemes rakstura uzdevumu loku, jau ar iepriekš norādīto visaptverošo lojālas sadarbības pienākumu [93] ir nodrošināts, ka ECB agrīnā stadijā tiek informēta par iespējamām valsts iestāžu izmeklēšanas darbībām un ka tai tiek dota iespēja pārbaudīt, vai pastāv negatīvas ietekmes uz tās spēju pildīt savus uzdevumus vai neatkarību risks. Proti, izņēmums saistībā ar attiecīgas Savienības iestādes iesaistīšanos, kas ir paredzēts gadījumiem, kuros ir acīmredzams, ka nepastāv nekāda saistība ar attiecīgas personas no Savienības tiesībām izrietošajiem pienākumiem, attiecībā uz centrālās bankas vadītāju var tikt piemērots, lielākais, darbībām, kuras viennozīmīgi nav saistītas ar amata pienākumu pildīšanu [94]. Ja vien darbība ir *prima facie* saistīta ar amata pienākumiem, valsts tiesībaizsardzības iestādēm ir pienākums iesaistīt ECB [95].

144. Savukārt, ja kriminālprocess draud vienīgi tādu darbību dēļ, kuras nav saistītas ar amata pienākumu pildīšanu, tad *prima facie* nav saskatāms, kādēļ centrālās bankas vadītājam no tā ir jābūt sākotnēji pasargātam, pamatojoties tikai uz viņa statusu.

145. Šajā ziņā ir jāuzsver, ka bažas par politiski motivētu kriminālvajāšanu vai tiesvedības kā spiediena izdarīšanas līdzekļa izmantošanu nevar attaisnot centrālās bankas vadītāja personas neaizskaramību. Savienība ir tiesiska savienība, kas ir balstīta uz LES 2. pantā minētajām vērtībām, kuras ir kopīgas visām dalībvalstīm [96]. Šo vērtību vidū ir arī tiesiskums. Tas rada un pamato savstarpējo uzticību starp dalībvalstīm un it īpaši starp to tiesām [97].

146. Tomēr ir jāatzīst, ka it īpaši ar brīvības atņemšanu saistīts pasākums pret centrālās bankas vadītāju, lai arī kādā kontekstā tas tiktu piemērots, proti, pat ja tas nebūtu veikts ļaunprātīgi, varētu apdraudēt neatkarību LESD 130. panta izpratnē. Šajā ziņā Tiesa jau ir nospriedusi, ka apstāklis, ka ECB Padomes loceklis ilgu laiku nepiedalās šīs padomes darbā, var ļoti nelabvēlīgi ietekmēt pienācīgu šīs būtiskās ECB institūcijas darbību [98].

147. Tomēr Tiesa šajā kontekstā ir arī nospriedusi, ka instruments, lai novērstu šādu neatkarības apdraudējumu, ir nevis imunitāte, bet gan ECBS un ECB Statūtu 14.2. pantā paredzētā apstrīdēšanas Tiesā iespēja [99].

148. Saskaņā ar šo tiesību normu valsts centrālās bankas vadītāju var atbrīvot no amata tikai tad, ja viņš vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi pienākumu veikšanai, vai ir izdarījis smagu pārkāpumu. Šajā ziņā no Tiesas judikatūras izriet, ka šī tiesību norma ir piemērojama ikvienam pasākumam, kas *de facto* izraisa to, ka centrālās bankas vadītājs nevar pildīt amata

93 Šajā sakarā skat. it īpaši šo secinājumu 81.–84. punktu.

94 Skat. šo secinājumu 81. punktu.

95 Skat. arī šo secinājumu 113. punktu.

96 Šajā ziņā faktiskā situācija Vīnes konvencijas kontekstā ir atšķirīga. Saskaņā ar prevalējošo viedokli diplomātiskās imunitātes parastās pamatojuma tēzes – pārstāvības teorija, ekstrateritorialitātes teorija un funkciju teorija – nevar attaisnot tādu pilnīgu personīgu imunitāti, kāda ir paredzēta šīs konvencijas 31. panta 1. punktā; skat. jau Ross, "Rethinking Diplomatic Immunity: A Review of Remedial Approaches to Address the Abuses of Diplomatic Privileges and Immunities", *American University International Law Review. 4*, Nr. 1 (1989), 173 (179. un 180. lpp.); Maginnis, "Limiting Diplomatic Immunity: Lessons Learned from the 1946 Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations", *28 Brook. J. Int'l L.* (2003), 989 (992). Šī iemesla dēļ var uzskatīt, ka visaptverošā diplomātiskā imunitāte ir paredzēta, ņemot vērā bažas par diplomātu vajāšanu politisko iemeslu dēļ vai viņu izmantošanu par spiediena izdarīšanas līdzekli; skat. Maginnis, minēts iepriekš (996).

97 Spriedumi, 2018. gada 27. februāris, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, 30. punkts); 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 35. punkts), un 2019. gada 24. jūnijs, Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība) (C-619/18, EU:C:2019:531, 43. punkts).

98 Spriedums, 2019. gada 26. februāris, Rimšēvičs un ECB/Latvija (C-202/18 un C-238/18, EU:C:2019:139, 73. punkts).

99 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 26. februāris, Rimšēvičs un ECB/Latvija (C-202/18 un C-238/18, EU:C:2019:139., 48. un 61. punkts).

pienākumus [100]. Šajā kontekstā rodas iespaids, ka jau saskaņā ar ECBS un ECB Statūtu 14.2. pantu ar brīvības atņemšanu saistīts pasākums pret centrālās bankas vadītāju, lai arī kādā kontekstā tas tiktu piemērots, pamatā ir izslēgts. Izņēmumi ir iedomājami tikai attiecībā uz īpaši smagiem pārkāpumiem.

149. Tomēr pat īpaši smaga pārkāpuma gadījumā dalībvalstu iestādēm saskaņā ar LES 4. panta 3. punktu būtu pienākums nekavējoties informēt ECB, lai nodrošinātu LESD 130. panta pilnīgu iedarbību. Ar to tiek nodrošināts, ka ECB var izmantot ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzēto tiesību aizsardzības līdzekli, ja tā uzskata, ka ar attiecīgo piespiedu pasākumu tiek nepamatota apdraudēta tās neatkarība. Šajā ziņā tā pat var panākt pagaidu noregulējuma pasākumus pret valsts tiesībaizsardzības iestādēm [101]. Tiesa šajā gadījumā it īpaši izvērtē, vai pastāv pietiekamas norādes uz to, ka attiecīgas centrālās bankas vadītājs ir izdarījis smagu pārkāpumu [102]. Taču, ja tas tā ir, tad nekas neliecina par to, ka ECB Padomes spējai pildīt savus uzdevumus būtu jāprevalē pār dalībvalsts leģitīmajām kriminālvajāšanas interesēm.

150. Tātad ir jāsecina, ka ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētās garantijas, skatot tās kopsakarā ar lojālas sadarbības pienākumu, kas izriet no Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 18. panta un LES 4. panta 3. punkta, kuru ievērošanu vajadzības gadījumā var panākt, īstenojot pārkāpuma procedūru [103], nodrošina pietiekamu aizsardzību pret ECB, valstu centrālo banku un to locekļu neatkarības aizskārumu ar tādiem kriminālvajāšanas pasākumiem, kas tiek veikti tīri iekšzemes rakstura un ar dienesta pienākumiem nesaistītajos jautājumos, tādējādi padarot par nevajadzīgu attiecīgo personu imunitātes paplašināšanu ārpus Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punkta skaidrā formulējuma.

151. Tādējādi ir jāpaliek pie secinājuma, ka dalībvalstu centrālo banku vadītājiem ir tikai Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktā paredzētā imunitāte.

D. Par imunitātes pārkāpumu tiesiskajām sekām (trešā prejudiciālā jautājuma otrā daļa)

152. Visbeidzot, ar trešā prejudiciālā jautājuma otro daļu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai var tikt izmantoti pierādījumi, kas iegūti, pārkāpjot Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktā paredzēto imunitāti. Šajā ziņā runa it īpaši varētu būt par tādas nopratināšanas vai kratīšanas rezultātiem, kuru saskaņā ar iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem nebūtu atļauts veikt, ja attiecīgā iestāde iepriekš neatceļ imunitāti [104].

153. Šajā ziņā pastāv šaubas jau par to, vai šī jautājuma daļa nav hipotētiska. Proti, lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav atrodamas nekādas norādes par pierādījumiem, kuriem ir nozīme saistībā ar tās nolēmumu pamatlietā un kuri būtu tikuši iegūti, pārkāpjot attiecīgo imunitāti.

154. Jebkurā gadījumā attiecībā uz iespējamo aizliegumu izmantot pierādījumus ir vēlreiz jāatsaucas uz imunitātes atcelšanas procesu. Tiklīdz imunitāte ir atcelta, pierādījumu izmantošana katrā ziņā principā vairs nav pretrunā Savienības interesēm Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 17. panta 1. punkta izpratnē. Tomēr, tā kā jautājums par

100 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 26. februāris, Rimšēvičs un ECB/Latvija (C-202/18 un C-238/18, EU:C:2019:139, 52., 61. un 73. punkts).

101 Spriedums, 2019. gada 26. februāris, Rimšēvičs un ECB/Latvija (C-202/18 un C-238/18, EU:C:2019:139, 73. un 74. punkts).

102 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 26. februāris, Rimšēvičs un ECB/Latvija (C-202/18 un C-238/18, EU:C:2019:139, 92. punkts).

103 Skat spriedumu, 2020. gada 17. decembris, Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi) (C-316/19, EU:C:2020:1030, 111. un nākamie punkti).

104 Skat. šo secinājumu 72. punktu.

pierādījumu izmantošanu protokolā nav regulēts, šajā ziņā ir piemērojama dalībvalstu procesuālā autonomija[105]. Tas nozīmē, ka principā ir piemērojams valsts tiesiskais regulējums, kuru salīdzināmos gadījumos piemēro attiecībā uz jautājumu par prettiesiski iegūtu pierādījumu izmantošanas iespēju (līdzvērtības princips). Tomēr valstu tiesām šajā ziņā ir jānodrošina, lai netiktu apdraudēti Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā mērķi (efektivitātes princips).

VI. Secinājumi

155. Ierosinu Tiesai uz prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Saskaņā ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 22. panta pirmo daļu, lasot to kopsakarā ar protokola 11. panta a) punktu, dalībvalstu centrālo banku vadītāji ietilpst šī protokola piemērošanas jomā, ciktāl viņi pilda amata pienākumus ECBS vai Banku savienības ietvaros, it īpaši veicot ECB Ģenerālpadomes vai ECB Padomes locekļu funkcijas. Ja centrālā banka ir valsts kompetentā iestāde VUM regulas 2. panta 2) punkta izpratnē vai ja tās vadītājs saskaņā ar valsts tiesībām ir piederīgs šai iestādei, šī persona saskaņā ar protokola 22. panta pirmo daļu turklāt ietilpst Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā piemērošanas jomā, ciktāl šī iestāde veic sagatavošanas darbības procedūrā, kas ir balstīta uz ECB ekskluzīvajām lēmumpieņemšanas pilnvarām. Imunitāte saistībā ar šādām darbībām, kas veiktas, pildot amata pienākumus, turpina būt piemērojama arī pēc amata pilnvaru pildīšanas beigām.

2) Par "darbībām, kas veiktas, pildot amata pienākumus" Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punkta izpratnē ir uzskatāmas darbības, kas tiešas iekšējās saistības dēļ nepieciešami izriet no iestādes uzdevumiem un tāpēc pēc sava rakstura ir uzskatāmas par kādas no šajā tiesību normā minētajām personām dalību iestādes, kurai tā ir piederīga, uzdevumu īstenošanā. Tas ir gadījums, kad šādas darbības pārbaudei tiesā ir nepieciešams veikt tādu attiecīgas iestādes vai tās darbinieku pienākumu loku izvērtējumu, uz kuru attiecas Tiesas ekskluzīvā kompetence.

3) Ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktā paredzēto imunitāti pret valsts tiesvedību netiek pieļauts tas, ka saistībā ar darbībām, kas veiktas, pildot amata pienākumus, pret kādu no šajā tiesību normā minētajām personām tiek uzsākta tiesvedība vai tiek veikti valsts varas piespiedu pasākumi, pirms ir tikusi saņemta tās Savienības iestādes piekrišana, kurai šī persona ir piederīga. Tomēr ar šo tiesību normu nav vispārīgi aizliegta izmeklēšanas procesa saistībā ar šādām darbībām uzsākšana un īstenošana.

4) Gadījumā, ja pierādījumi ir iegūti, pārkāpjot Protokola par privilēģijām un imunitāti Savienībā 11. panta a) punktā paredzēto imunitāti, ir piemērojamas valsts tiesību normas par prettiesiski iegūtu pierādījumu izmantošanas iespēju, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus.

[105] Šajā sakarā skat. arī spriedumu, 2019. gada 19. decembris, *Junqueras Vies* (C-502/19, EU:C:2019:1115, 93. punkts), kā arī manus secinājumus lietā Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi) (C-316/19, EU:C:2020:641, 83. punkts).